

Valsts civilās aizsardzības sistēmas plānošana un gatavība

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Rīga 2022

Lēmumu pieņemšana un krīzes pārvaldība Covid-19 pandēmijas laikā

Saturs

Covid-19 pandēmijas pirmais vilnis Latvijā.....	7
Covid-19 pandēmijas otrais vilnis Latvijā	13
Covid-19 pandēmijas trešais vilnis Latvijā.....	23
Ieteikumi Iekšlietu ministrijai un priekšlikums Ministru prezidentam	29
Atsauces.....	31

Lēmumu pieņemšana un krīzes pārvaldība Covid-19 pandēmijas laikā

Covid-19 pandēmijas pirmā viļņa pārvaldībai Latvijā bija raksturīgi laikus pieņemti lēmumi, Covid-19 infekcijas izplatību apsteidzoši pasākumi un efektīva Covid-19 vīrusa izplatības ierobežošana. Jau no paša pandēmijas sākuma Latvijā tika izmantota tā sauktā Covid-19 ierobežošanas jeb bloķēšanas stratēģija, kuras pamatā ir slimības perēkļu likvidācija un infekcijas izplatīšanās novēršana infekcijas gadījumu skaita agrīnas atklāšanas, ziņošanas, epidemioloģiskās izmeklēšanas, slimnieku un kontaktpersonu izolēšanas un pacientu ārstēšanas rezultātā, kā arī agrīni un pastiprināti sociālās distancēšanās pasākumi ar nolūku bloķēt infekcijas izplatīšanos. Covid-19 pandēmijas otrajam vilnim bija raksturīga reaģējoša rīcības stratēģija - pakāpeniska ierobežojošo pasākumu stiprināšana vai mazināšana, atkarībā no tā, kā attīstās Covid-19 infekcijas izplatība. Savukārt pandēmijas trešajam vilnim bija raksturīga novēlota atbilstošu ierobežojošo pasākumu ieviešana, valdībai sagaidot sabiedrības uzvedības maiņu saistībā ar brīvprātīgu vakcinācijas pret Covid-19 aptveres palielināšanos, un ņemot vērā politiķu dotos solījumus, ka vakcinētās personas netiks ierobežotas, līdz ar ko Latvija uz laiku kļuva par valsti ar visaugstāko Covid-19 izplatību ne tikai Eiropā, bet arī pasaulē.

Visā pandēmijas laikā turpinājās piemērotākā pandēmijas pārvaldības institucionālā modeļa meklējumi. Līdzīgi kā citās valstīs¹, tika veidotas dažādas *ad hoc* institūcijas un formāti Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanas jautājumam savstarpējai koordinēšanai un risināšanai. Normatīvajos aktos paredzētais katastrofu pārvaldības modelis tika izmantots fragmentāri, krīzes pārvaldībā iesaistīto institūciju kompetences pārklājās, ne vienmēr bija skaidrs atbildību sadalījums, lēmumu sagatavošanas process un tas, kura institūcija vada krīzi.

Covid-19 pandēmijas pirmā viļņa laikā nozīmīga loma krīzes pārvaldībā bija Krīzes vadības padomei (KVP), kura īstenoja koordinējošās institūcijas funkciju. KVP uzdeva Veselības ministrijai kā atbildīgajai nozares ministrijai² atbilstoši epidemioloģiskās situācijas attīstībai vadīt un koordinēt preventīvo, gatavības, reaģēšanas, kā arī iespējamo sekū likvidēšanas pasākumu kopumu, rīkoties saskaņā ar Pasaules veselības organizācijas (PVO) rekomendācijām un nepieciešamības gadījumā rosināt sasaukt KVP ārkārtas sēdes, lai lemtu par nepieciešamību īstenot papildu pasākumus. KVP sēdēs tika doti krīzes pārvaldības uzdevumi arī citām ministrijām, ne tikai Veselības ministrijai. KVP lēma arī rosināt Ministru kabinetam (MK) pirmo būtisko ierobežojumu noteikšanu un, ņemot vērā PVO lēmumu Covid-19 atzīt par pandēmiju, pieprasīja MK izsludināt pirmo ārkārtējo situāciju.

Būtiska loma krīzes pārvaldībā pirmajā pandēmijas vilnī bija arī KVP sekretariātam, kas cieši sadarbojās ar Veselības ministriju un sagatavoja virkni priekšlikumu un dokumentu projektus Covid-19 izplatības ierobežošanai. MK regulāri tika informēts par situāciju ar pandēmijas attīstību Latvijā un pasaulē kopumā, un MK lēmumus pieņēma saskaņā ar Veselības ministrijas, KVP sekretariāta un tā piesaistīto veselības jomas ekspertu priekšlikumiem.

Jau pirmajā pandēmijas vilnī kļuva skaidrs, ka pandēmija nav vienas nozares krīze, bet aptver daudzas jomas, tādēļ šādas visaptverošas krīzes pārvaldīšanu un institūciju darbības koordinēšanu valstī kopumā nevar nodrošināt viena Veselības ministrija, kā tas ir paredzēts Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumā un kā tas tika noteikts MK rīkojumā par ārkārtējās situācijas izsludināšanu pandēmijas pirmajā vilnī.

Pēc KVP sekretariāta ierosinājuma tika izveidotas divas normatīvajā regulējumā un valstī izveidotajā Civilās aizsardzības (CA) sistēmā neparedzētas *ad hoc* darba grupas – Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupa un Vadības grupa Covid-19 radīto ekonomisko seku operatīvai novēršanai uzņēmējdarbībā un nodarbināto atbalstam. Abas grupas turpināja darboties arī nākamajos Covid-19 pandēmijas vilņos. Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupai noteiktā kompetence pārklājās ar Veselības ministrijai noteikto kompetenci un KVP noteikto kompetenci – visām trim institūcijām bija noteikta atbildība koordinēt institūciju sadarbību krīzes pārvaldībā.

Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupā tika iekļauti visu ministriju valsts sekretāri un tajā tika apspriesti un saskaņoti priekšlikumi par epidemioloģiskās drošības un citiem krīzes pārvaldības pasākumiem pirms to izlemšanas MK. Starpinstitūciju koordinācijas grupa bija nozīmīgs formāts visu institūciju un pušu iesaistei, viedokļu noskaidrošanai un informācijas apmaiņai, taču tā ne vienmēr bija piemērota saskaņotu lēmumprojektu sagatavošanai.

Vadības grupu Covid-19 radīto ekonomisko seku operatīvai novēršanai uzņēmējdarbībā un nodarbināto atbalstam vadīja finanšu ministrs un tajā bija iekļauti trīs ministri (vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs, satiksmes ministrs un zemkopības ministrs), kā arī pārstāvji no Latvijas Bankas, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras, Finanšu un kapitāla tirgus komisijas, Latvijas Darba devēju konfederācijas, Latvijas Pašvaldību savienības, Valsts ieņēmumu dienesta u.c. Vadības grupas Covid-19 radīto ekonomisko seku operatīvai novēršanai uzņēmējdarbībā un nodarbināto atbalstam darbs nebija pietiekami koordinēts ar pārējo krīzes pārvaldībā iesaistīto institūciju darbu, līdz ar to atbalsta pasākumi lielākoties tika paredzēti un ieviesti pēc tam, kad bija noteikti ierobežojumi.

Sākoties otrajam pandēmijas vilnim, ministrijas, pārstāvēt nozaru intereses, MK sniedza aizvien vairāk nesaskaņotus priekšlikumus, tāpēc Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupa bija formāts, kurā panākt kompromisus par strīdīgajiem vai pat pretrunīgajiem priekšlikumiem. Tā kā Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas locekļi pārstāvēja dažādu nozaru intereses, grupas formāts ne vienmēr bija piemērots, lai izstrādātu un vienotos par priekšlikumiem, kas nodrošinātu infekcijas izplatības ierobežošanu. Tāpat arī jāatzīmē, ka Starpinstitūciju koordinācijas grupas vadītājam nebija pilnvaru dot kādus saistošus norādījumus vai uzdevumus grupas dalībniekiem, par pandēmijas izplatības ierobežošanas priekšlikumiem varēja lemt tikai vienošanās ceļā un nebija paredzēti domstarpību risināšanas mehānismi.

Līdzīgi arī Veselības ministrijai kā katastrofas pārvaldīšanas subjektam nebija pilnvaru, kā panākt to, ka nozaru ministrijas iesaistās pandēmijas izplatības ierobežošanā un kā panākt savstarpēji saskaņotu rīcību, ja nozares ministrija nesaskatīja savu atbildību Covid-19 ierobežošanas pasākumu izstrādē un nozares redzējums par pandēmijas izplatības ierobežošanu atšķīrās.

Otrajā pandēmijas vilnī ministrijas sniedza MK nesaskaņotus priekšlikumus epidemioloģiskās drošības pasākumiem arī neatkarīgi no to skatīšanas Starpinstitūciju koordinācijas grupā. Līdz ar to atbildīgo institūciju sadarbība un krīzes pārvaldība pandēmijas otrajā vilnī bija apgrūtināta un tas būtiski ierobežoja iespējas veidot vienotu pandēmijas pārvaldības politiku. Bieži trūka vienota viedokļa par nepieciešamiem un piemērotiem risinājumiem Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai valdības locekļu vidū, bija raksturīgi nepildīt iepriekš pieņemtos lēmumus un nepieturēties pie iepriekš definētajiem scenārijiem un stratēģijām pandēmijas izplatības ierobežošanai. Krīzes vadība balstījās kompromisu meklēšanā un tas negatīvi ietekmēja infekcijas izplatību.

Turklāt otrā vilņa noslēguma posmā bija vērojams arī valdības un Saeimas pretnostatījums, Saeimai lemjot atšķirīgi par pandēmiju ierobežojošiem pasākumiem, un krīzes pārvaldība kļuva vēl sarežģītāka. Amatspersonas publiski komunicēja pretrunīgus vēstījumus, kas mazināja sabiedrības uzticību krīzes pārvaldībai un valsts varas institūcijām, kā arī mazināja gatavību ievērot noteiktos ierobežojumus.

Lai nodrošinātu ātrāku informācijas apmaiņu, pieņemtu nepieciešamos lēmumus un normatīvos aktus, kā arī ņemot vērā to, ka lielā mērā KVP sastāvs pārklājas ar MK sastāvu, otrajā pandēmijas vilnī KVP sēdes lielākoties tika integrētas MK sēdēs. Tas nodrošināja visu ministru (ne tikai KVP sastāvā esošo) nepārtrauktu iesaisti ieilgušās un visas jomas skarošās krīzes pārvaldībā. Vienlaikus, KVP darbu integrējot MK sēdēs, notika atteikšanās no politiskā darba formāta, kas krīzes situācijās paredzēts un nepieciešams rīcības koordinēšanai, informācijas apmaiņai, priekšlikumu apspriešanai un sagatavošanai pirms lēmumu pieņemšanas, kā rezultātā tika meklēti citi neformāli darba formāti, lai ministri varētu izdiskutēt un apspriest ar pandēmijas pārvaldību saistītos jautājumus, piemēram, starp otro un trešo pandēmijas vilni un trešā pandēmijas vilņa sākumā tika organizēti neformālie "ministru semināri".

Likumā paredzētās krīzes pārvaldības institūcijas – KVP un tās sekretariātu – otrajā pandēmijas vilnī lielā mērā aizstāja MK un *ad hoc* veidotā Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupa.

Lai pilnveidotu krīzes pārvaldības modeli, iesaistītu valdības sociālos partnerus un pilsonisko sadarbību lēmumu pieņemšanā Covid-19 izplatības samazināšanai un Latvijas sadzīvošanai ar Covid-19 ilgtermiņā, pandēmijas otrajā vilnī Ministru prezidenta vadībā tika izveidota Covid-19 ierobežošanas stratēģiskās vadības grupa. Covid-19 ierobežošanas stratēģiskās vadības grupas izveide ļāva pārcelt diskusijas ar sociālajiem partneriem uz formātu ārpus valdības sēdēm. Šī grupa galvenokārt darbojās tikai pandēmijas otrajā vilnī. Trešajā pandēmijas vilnī diskusijas ar

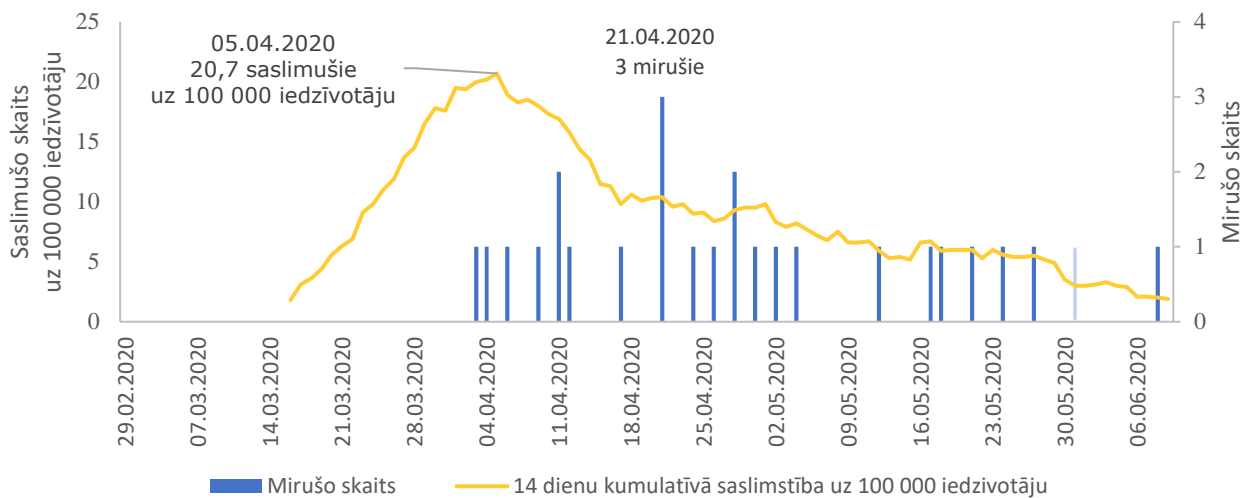
sociālajiem partneriem un nevalstiskajām organizācijām notika Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupā.

Lai uzlabotu lēmumu kvalitāti un mazinātu nozaru interešu ietekmi uz pandēmijas pārvaldības risinājumiem, otrā pandēmijas viļņa otrajā pusē tika izveidota arī Pārresoru koordinācijas centra (PKC) koordinētā akadēmiskās vides ekspertu grupa. Grupa darbojās uz brīvprātības un neatalgotas līdzdalības principiem un tās mērķis bija sniegt dažādu jomu vadošo ekspertu vērtējumu piedāvātajiem turpmākās rīcības scenārijiem Covid-19 izraisītās krīzes pārvaldībai, vadoties no četriem aspektiem: ierobežojošo pasākumu ietekme uz vīrusa izplatību, ietekme uz sabiedrību sociālo seku izpratnē, ietekme uz tautsaimniecību, sabiedrības attieksme pret ierobežojumiem un to ievērošanu.

PKC koordinētās akadēmiskās vides ekspertu grupas izveide bija mēģinājums nodrošināt zināšanās un izpētē balstītu rīcībpolitiku, sniedzot atbalstu informētu lēmumu pieņemšanā un mazinot dažādu pušu interešu ietekmi un iespēju, ka ministri pieņem lēmumus, balstoties savos un savā lokā esošo cilvēku pieņēmumos un uzskatos. Otrā pandēmijas viļņa laikā Starpinstitūciju vadības koordinācijas grupa un MK ieklausījās ekspertu viedoklī un ņēma to vērā. Savukārt trešā pandēmijas viļņa sākumā – 2021.gada oktobrī – PKC koordinētā akadēmiskās vides ekspertu grupa pārtrauca darbību, jo neizveidojās optimāla sadarbība ar MK.

Jau otrā pandēmijas viļņa beigās un it īpaši trešajā pandēmijas vilnī Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupa kļuva par vēl nepiemērotāku formātu krīzes pārvaldības jautājumu risināšanai. Dalībnieku skaits grupas sēdēs mēdza pārsniegt pat 70 dalībniekus. Grupas sēdēs tika meklēti kompromisi, aizvien vairāk virsroku ņēma resoriskās intereses, katrai ministrijai un nozaru pārstāvjiem cenšoties panākt sava nozarei pēc iespējas mazāk ierobežojumus, diskusijas bija ilgas un kavēja Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai nepieciešamo lēmumu pieņemšanu.

Covid-19 pandēmijas pirmais vilnis Latvijā

Avots: "COVID-19 izmeklējumi, apstiprinātie gadījumi un iznākumi", Latvijas Atvērto datu portāls <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/covid-19>.

1.attēls. Covid-19 pandēmijas pirmajā vilnī saslimušo skaita 14 dienu kumulatīvais rādītājs uz 100 000 iedzīvotājiem un mirušo skaits pa dienām.

Covid-19 pandēmijas pirmais vilnis Latvijā nosacīti sākās 2020.gada 31.janvārī un ilga līdz 2020.gada 9.jūnijam, kad tika izbeigta 2020.gada 12.martā izsludinātā ārkārtējā situācija valstī.

2020.gada 30.janvārī PVO ģenerāldirektors izsludināja starptautisko ārkārtas situāciju saistībā ar Covid-19. Tajā brīdī ārpus Ķīnas bija reģistrēti 98 saslimšanas gadījumi 18 valstīs, ieskaitot 8 gadījumus, kad četrās valstīs (Vācija, Japāna, Vjetnama un ASV) bija notikusi vīrusa transmisija no cilvēka uz cilvēku.

Lai arī Latvijā vēl nebija neviena Covid-19 inficētā, jau 2020.gada 27.janvārī KVP sekretariāts rosināja sasaukt **KVP sēdi**, lai izskatītu Veselības ministrijas sagatavoto informāciju un uzklausītu atbildīgo institūciju viedokļus par nepieciešamajiem preventīvajiem, gatavības un iespējamiem seku likvidēšanas pasākumiem.

2020.gada 4.februārī KVP sēdē pieņēma zināšanai Veselības ministrijas sniegto informāciju par esošo situāciju un atbildīgo institūciju gatavību, risku analīzi, paveikto un plānoto rīcību, ja reģionā un Latvijā tiek identificēta koronavīrusa klātbūtne. Veselības ministrija informēja, ka atbilstoši PVO sniegtajām rekomendācijām, Slimību profilakses un kontroles centrs (SPKC) sadarbībā ar Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu (NMPD) un citām iesaistītajām institūcijām nodrošina aktīvu epidemioloģisko uzraudzību un gatavību sabiedrības veselības aizsardzības pasākumu īstenošanai – agrīnai ieviesto gadījumu atklāšanai, izolēšanai, diagnostikai un pretepidēmijas pasākumu veikšanai infekcijas tālākas izplatīšanās ierobežošanai, t.sk. kontaktpersonu izsekošanai, pilnīgai datu apmaiņai ar PVO, Eiropas Slimību profilakses un kontroles centru un EK.

Atbilstoši PVO rekomendācijām atbildīgās institūcijas, izvērtējot epidemioloģisko situāciju un veicot risku analīzi, jau bija veikušas virkni pasākumu, piemēram, NMPD bija sagatavojis un izsūtījis informāciju un ieteikumus rīcībai Ārlietu ministrijas Konsulārajam departamentam, Latvijas Tūrisma Aģentu Asociācijai, Tūrisma Attīstības valsts aģentūrai, Valsts robežsardzei, nacionālajai lidsabiedrībai airBaltic un par sabiedrības veselības aizsardzības pasākumu pārvaldīšanu atbildīgajām kontaktpersonām Starptautiskajā lidostā "Rīga", lidostā "Ventspils", aviosabiedrībā "Liepāja", Rīgas Brīvostā, Liepājas speciālās ekonomiskās zonas ostā, Ventspils brīvostas pārvaldē, AS "Latvijas dzelzceļš", Civilās aviācijas aģentūrā³.

2020.gada 4.februāra KVP sēdē tika nolemts, ka **Veselības ministrijai** kā atbildīgajai nozares ministrijai atbilstoši epidemioloģiskās situācijas attīstībai ir jāvada un jākoordinē preventīvo, gatavības, reaģēšanas, kā arī iespējamo seku likvidēšanas pasākumu kopums un jārīkojas saskaņā ar PVO rekomendācijām un Valsts katastrofu medicīnas plānu⁴. Vienlaikus tika nolemts, ka nepieciešamības gadījumā Veselības ministrijai jārosina sasaukt KVP ārkārtas sēdi, lai lemtu par nepieciešamību īstenot papildu pasākumus, kā arī papildu resursu piesaistīšanu⁵.

Tobrīd jau bija sasaukta⁶ arī Valsts operatīvās medicīniskās komisijas sēde, kurā tika uzklauti atbildīgo dienestu ziņojumi par gatavību koronavīrusa atklāšanai un ārstēšanai Latvijā, kā arī pieņemti lēmumi par to, ka, piemēram, SPKC veic pastāvīgu informācijas aktualizēšanu par koronavīrusu un sniedz rekomendācijas iedzīvotājiem un institūcijām par nepieciešamo rīcību sabiedrības veselības aizsardzībai un profilakses pasākumu īstenošanai (t.sk., citiem dienestiem, pašvaldībām, izglītības iestādēm, viesnīcām u.c.), savukārt NMPD iztulko PVO vadlīnijas un nosūta ģimenes ārstiem un ārstniecības iestādēm.

Līdz 2020.gada 12.martam, kad valstī izsludināja ārkārtējo situāciju, tika sasauktas vēl trīs KVP sēdes. 2020.gada 25.februārī Veselības ministrija informēja par aktuālo situāciju Eiropā ar koronavīrusa izplatību, Veselības ministrijai uzdeva turpināt īstenot 2020.gada 4.februāra KVP sēdē nolemto, kā arī atbalstīja papildu finansējuma piešķiršanu Veselības ministrijai, tajā skaitā, mākslīgās plaušu ventilācijas aparatūras iegādei un individuālo aizsardzības līdzekļu iegādei ārstniecības iestādēm⁷.

2020.gada 2.martā KVP sēdē pirmo reizi uzdevumi tika doti ne tikai Veselības ministrijai, bet arī citām ministrijām. Cita starpā, lai nodrošinātu starpinstitutionālu sadarbību un koordinētu rīcību, īstenojot epidemioloģiskās drošības pasākumu kopumu, Veselības ministrijai uzdeva rosināt starpinstitutionālu ekspertu grupu veidošanu un noteikt tās uzdevumus⁸.

2020.gada 12.martā, ņemot vērā PVO lēmumu par Covid-19 atzīšanu par pandēmiju, KVP lēma⁹ pieprasīt MK izsludināt visā valsts teritorijā ārkārtējo situāciju. KVP lēma arī par pirmajiem būtiskajiem ierobežojumiem, piemēram, pārtraukt mācību procesa norisi klātienē visās izglītības iestādēs, pārtraukt visu kultūrizglītības un sporta profesionālās ievirzes un interešu izglītības programmu mācību procesu (treniņu, sacensību un mēģinājumu norisi), aizliegt visus publiskos

pasākumus, sapulces, gājienus un piketus virs 200 cilvēkiem, atcelt vai pārcelt ceļojumus un darba braucienus uz Covid-19 skartajām valstīm un teritorijām u.c.

Ņemot vērā KVP lēmumus, 2020.gada 12.martā sanāca MK, izsludināja ārkārtējo situāciju un pieņēma KVP rosinātos ierobežojumus¹⁰. Par atbildīgo institūciju darbību koordinācijai ārkārtējās situācijas laikā tika nozīmēta Veselības ministrija.

Jau no pandēmijas paša sākuma bija izveidojusies cieša sadarbība starp [KVP sekretariātu](#), Veselības ministriju un veselības nozares ekspertiem. Sadarbības rezultātā tika sniegti priekšlikumi veiksmīgai krīzes pārvaldībai. Tāpat tika izstrādāta stratēģija rīcībai katram pandēmijas attīstības posmam, kā arī izstrādāti pamatprincipi un kritēriji, saskaņā ar kuriem pie konkrētas epidemioloģiskās situācijas sākt pakāpenisku ierobežojošo un aizliedzošo pasākumu atcelšanu¹¹.

Pirmajā pandēmijas vilnī bija izveidojusies cieša sadarbība starp KVP sekretariātu, Veselības ministriju un veselības nozares ekspertiem.

Ņemot vērā krīzes apmērus un ietekmi uz sabiedrības dzīvi, Ministru prezidents 2020.gada 16.martā izveidoja¹² [Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupu](#), kuras uzdevums bija nodrošināt MK 2020.gada 12.marta rīkojuma Nr.103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" izpildi un iesaistīto institūciju savstarpēju darbības koordināciju, nodrošinot visu nepieciešamo pasākumu kopumu, kas saistīti ar Covid-19 izplatības ierobežošanu Latvijā.

Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupai noteiktā kompetence pārklājās ar Veselības ministrijai MK rīkojumā par ārkārtas situācijas izsludināšanu¹³ noteikto kompetenci, kas paredzēja, ka Veselības ministrija ir atbildīgā institūcija darbību koordinācijai ārkārtējās situācijas laikā. Vienlaikus starp Veselības ministriju, kuras valsts sekretāre bija Starpinstitūciju koordinācijas grupas vadītāja vietniece, un Starpinstitūciju koordinācijas grupu bija pastāvīga sadarbība, izstrādājot pandēmijas ierobežošanas priekšlikumus, apspriežot tos ar nozaru ministrijām un iesaistītajām pusēm un sagatavojot jautājumus izlemšanai MK sēdēs.

Vienlaikus tika izveidota¹⁴ arī [Vadības grupa Covid-19 radīto ekonomisko seku operatīvai novēršanai uzņēmējdarbībā un nodarbināto atbalstam](#), kuru vadīja finanšu ministrs un kuras uzdevums bija rast risinājumus, kas būtiski atvieglotu Covid-19 radītās īstermiņa ekonomiskās grūtības uzņēmējiem un darba ņēmējiem. Vadības grupā bija iekļauti trīs ministri (vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs, satiksmes ministrs un zemkopības ministrs), kā arī pārstāvji no Latvijas Bankas, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras, Finanšu un kapitāla tirgus komisijas, Latvijas Darba devēju konfederācijas, Latvijas Pašvaldību savienības, Valsts ieņēmumu dienesta u.c.

Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupa KVP un MK regulāri nodrošināja ar aktuālo operatīvo informāciju par Covid-19 izplatības ierobežošanu Latvijā un sniedza priekšlikumus jautājumos, kuriem nepieciešams MK lēmums. To vadīja VUGD priekšnieka vietnieks un vadītāja vietnieki bija Veselības ministrijas valsts sekretāre un Iekšlietu ministrijas valsts sekretārs. Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas sastāvā iekļāva visu ministriju valsts sekretārus, Ministru prezidenta padomnieku nacionālās drošības jautājumos, Valsts kancelejas direktoru, SPKC direktori, Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdētāju. Šajā Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupā tika apspriesti un saskaņoti visi grozījumi MK 2020.gada 12.marta rīkojumā Nr.103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu", paredzot ierobežojumus un prasības pandēmijas laikā, kas, pielāgojoties epidemioloģiskajai situācijai, tā darbības laikā tika grozīts 23 reizes.

Minēto darba grupu un sadarbības mehānismu izveidošana nodrošināja ātru nepieciešamā normatīvā regulējuma izstrādi un pieņemšanu.

Arī KVP sekretariāts kopā ar piesaistītajiem veselības nozares ekspertiem pastāvīgi informēja MK par esošo situāciju saistībā ar Covid-19 izplatību un iespējamajiem risinājumiem. MK 2020.gada 2.aprīļa sēdē tika skatīts informatīvais ziņojums "Informācija par turpmākajiem iespējamajiem epidemioloģiskās, sabiedrības drošības un veselības aizsardzības attīstības scenārijiem saistībā ar koronavīrusu Covid-19 Latvijā"¹⁵, kurā bija analizētas Covid-19 apkarošanā iespējamās stratēģijas:

- **Covid-19 ierobežošanas (bloķēšanas) stratēģija**, kuras pamatā ir Covid-19 perēkļu likvidācija un infekcijas izplatīšanās novēršana maksimālā infekcijas gadījumu skaita agrīnas atklāšanas, ziņošanas, epidemioloģiskās izmeklēšanas, slimnieku un kontaktpersonu izolēšanas un pacientu ārstēšanas rezultātā (piemēram, Ķīnā īstenota stratēģija);
- **Covid-19 ietekmes mazināšanas stratēģija**, kuras pamatā ir smagu infekcijas gadījumu ārstēšana, nekonzentrējot resursus uz viegliem saslimšanas gadījumiem, un pretepidēmijas pasākumi Covid-19 perēkļos (piemēram, ASV, Lielbritānijā īstenota stratēģija).

Latvija jau kopš 2020.gada janvāra vidus (parādoties pirmajiem Covid-19 gadījumiem ārpus Ķīnas) uzsāka ierobežošanas stratēģijas īstenošanu, kuru atbalstīja arī PVO, proti, Latvija stingri pieturējās pie jaunu Covid-19 gadījumu atklāšanas un laboratoriskas apstiprināšanas, kontaktu meklēšanas un izolācijas koncepta, kombinējot to ar agrīniem pastiprinātiem sociālās distancēšanās pasākumiem¹⁶.

2020.gada 28.aprīļa MK sēdē tika izskatīts KVP sekretariāta sadarbībā ar veselības nozares ekspertiem sagatavotais ziņojums "Informatīvais ziņojums par pamatprincipiem un kritērijiem, kuriem iestājoties, varētu lemt par Covid-19 izplatības ierobežošanai ieviesto pasākumu mazināšanu vai atcelšanu"¹⁷. Cita starpā šajā ziņojumā bija sniegts vērtējums par to, ka salīdzinājumā ar citu valstu

Izveidotie *ad hoc* formāti
pirmajā pandēmijas vilnī
nodrošināja ātru
nepieciešamā regulējuma
izstrādi un pieņemšanu.

noteiktajiem aizliegumiem un ierobežojumiem, Latvijā noteiktie ir ļoti mēreni, turklāt Latvijā noteiktajiem ierobežojumiem paralēli ir noteikti neskaitāmi izņēmumi. Ziņojumā arī atzīts, ka Latvija līdz šim ir samērā veiksmīgi spējusi reaģēt uz Covid-19 izplatīšanos, un viena no veiksmes atslēgām ir bijusi apsteidzoša rīcība, neļaujot infekcijai strauji izplatīties. Tika rosināts, ka šīs pieejas principi, zināšanas par Covid-19 izplatīšanās īpatnībām, un iegūtā pieredze būtu jāizmanto arī Covid-19 stabilizēšanās un mazināšanās posmā.

Pamatojoties uz ziņojumā¹⁸ izteiktajiem priekšlikumiem, MK noteica būtiskus uzdevumus institūcijām, kas tika arī izpildīti, piemēram:

- Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupai uzdeva līdz 2020.gada 14.maijam sagatavot priekšlikumus normatīvā regulējuma izstrādes tiesiskajam ietvaram un kārtībai attiecībā uz nepieciešamo ilgtermiņa ierobežojumu saglabāšanu un elastīgu kārtību epidemioloģiskās drošības un veselības nozares noturības nodrošināšanai, kā arī uzdeva līdz 2020.gada 12.maijam sagatavot un izvērtēt ar izsludināto ārkārtējo situāciju ieviesto ierobežojošo pasākumu detalizētu kopumu un sagatavot priekšlikumus un iespējamo laika grafiku to mazināšanai, pārveidošanai vai atcelšanai. Izpildot šo uzdevumu, MK 2020.gada 14.maija sēdes slēgtajā daļā tika iesniegts un skatīts Informatīvais ziņojums "Par tiesisko ietvaru pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas, lai nodrošinātu nepieciešamo ilgtermiņa ierobežojumu saglabāšanu un elastīgu kārtību epidemioloģiskai drošībai un veselības nozares noturībai";
- Veselības ministrijai un Valsts kancelejai uzdeva pēc nepieciešamības pasūtīt sistemātiskas sabiedriskās domas aptaujas un analītiskos pētījumus situācijas modelēšanai un prognozēšanai, kuru rezultātus varētu izmantot lēmumu sagatavošanā un pieņemšanā. Izpildot šo uzdevumu, piemēram, MK 2020.gada 17.novembra sēdē tika iesniegts Valsts kancelejas sagatavotais ziņojums "Iedzīvotāju uzvedības analīze un ar Covid-19 saistīto ierobežojumu efektivitāte". Tāpat MK 2020.gada 15.decembra sēdē Valsts kanceleja iesniedza ziņojumu "Iedzīvotāju uzvedības analīze un ar Covid-19 saistīto ierobežojumu efektivitāte";
- Veselības ministrijai sadarbībā ar Finanšu ministriju un Ekonomikas ministriju uzdeva līdz 2020.gada 1.septembrim sagatavot un iesniegt izskatīšanai MK priekšlikumus veselības nozares kapacitātes celšanai un noturības stiprināšanai, lai sagatavotos iespējamiem infekcijas atkārtotiem uzliesmojumiem, vienlaikus iekļaujoties ekonomikas sildīšanas konceptā. Uzdevums tika izpildīts un 2020.gada 8.decembrī MK sēdes slēgtajā daļā tika skatīts informatīvais ziņojums "Veselības nozares kapacitātes celšana un noturības stiprināšana Covid-19 apstākļos Latvijā".

Pandēmijas pirmā viļņa beigās ministrijas izstrādāja un MK un Saeima drīz pieņēma vairākus būtiskus normatīvos aktus par tiesisko regulējumu pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas, kuru izstrādi bija rosinājusi Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupa informatīvajā ziņojumā "Par tiesisko ietvaru pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas, lai

nodrošinātu nepieciešamo ilgtermiņa ierobežojumu saglabāšanu un elastīgu kārtību epidemioloģiskai drošībai un veselības nozares noturībai”¹⁹.

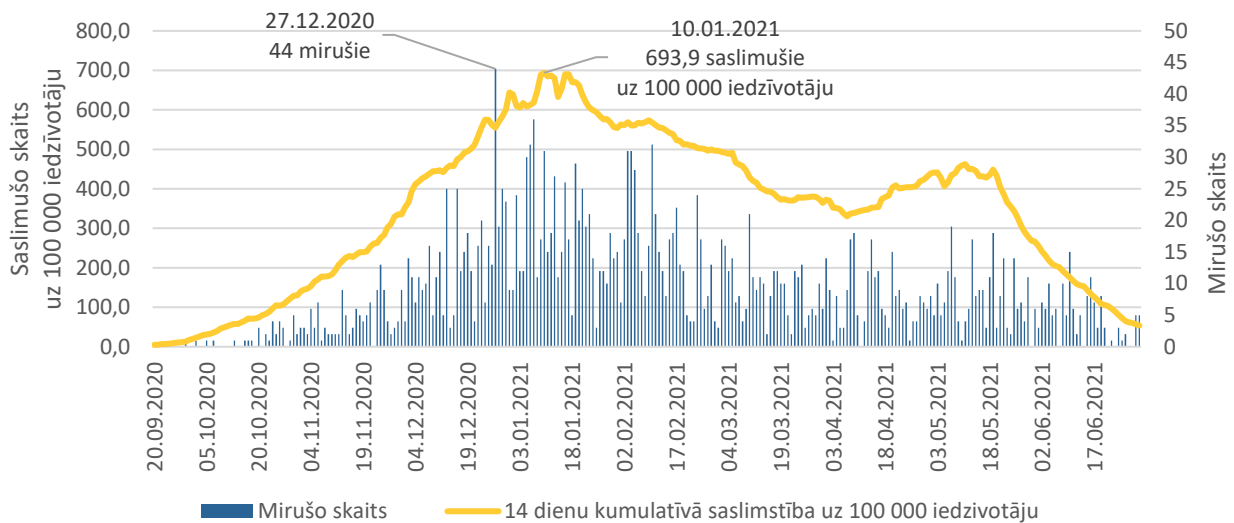
Ar 2020.gada 10.jūniju zaudēja spēku divi likumi, kas bija izstrādāti ar mērķi sniegt papildus noregulējumu Covid-19 ārkārtējās situācijas laikā – likums “Par valsts institūciju darbību ārkārtējās situācijas laikā saistībā ar Covid-19 izplatību” un likums “Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību”, kas paredzēja pasākumus Covid-19 pandēmijas seku pārvarēšanai, ietverot nodokļu, sociālās aizsardzības, atbalsta uzņēmējdarbībai, līdzekļu neparedzētiem gadījumiem palielināšanas u.c. nozarēm nepieciešamos jautājumus krīzes ātrai pārvarēšanai.

Šie likumi tika aizstāti ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumu un Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likumu, kurus Saeima pieņēma 2020.gada 5.jūnijā. Tie tika pieņemti, lai atjaunotu vispārējo tiesisko kārtību, paredzot atbilstošus piesardzības pasākumus, kas nodrošina ar sabiedrības drošības un veselības interesēm samērīgu privātpersonu tiesību un pienākumu apjomu un efektīvu valsts institūciju darbību saistībā ar Covid-19 infekcijas izplatību valstī, kā arī noteiktu tiesisko regulējumu Covid-19 pandēmijas valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem pēc ārkārtējās situācijas beigām, kamēr vien būs nepieciešami īpaši pasākumi un atbalsta mehānisms Covid-19 apdraudējuma un tā seku novēršanai.

Papildus MK 2020.gada 9.jūnijā pieņēma noteikumus Nr.360 “Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai”, kas darbojās arī pārejos Covid-19 pandēmijas izplatības viļņos un starp tiem līdz 2021.gada 11.oktobrim, kad šie noteikumi tika aizstāti ar jauniem.

2020.gada 9.jūnijā tika atcelta ārkārtējā situācija valstī, bet augstāk minētajos normatīvajos aktos paredzētie piesardzības pasākumi un noteiktie epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai turpinājās.

Covid-19 pandēmijas otrais vilnis Latvijā

Avots: "COVID-19 izmeklējumi, apstiprinātie gadījumi un iznākumi", Latvijas atvērto datu portāls <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/covid-19>.

2.attēls. Covid-19 pandēmijas otrajā vilnī saslimušo skaita 14 dienu kumulatīvais rādītājs uz 100 000 iedzīvotājiem un mirušo skaits pa dienām.

Latvijā otrais Covid-19 pandēmijas vilnis sākās vēlāk kā vidēji Eiropā un nosacīti ilga no 2020.gada rudens līdz 2021.gada vasaras sākumam. Atšķirībā no pirmā pandēmijas viļņa, Latvijai neizdevās visu laiku noturēt Covid-19 gadījumu skaitu zemākās robežās kā vidēji Eiropā. Tomēr, neskatoties uz salīdzinoši grūti izsekojamiem lēmumiem un ierobežojumiem, arī otrajā vilnī Latvijā Covid-19 inficēšanās gadījumu skaits bija zemāks kā vairākās citās Eiropas valstīs ar salīdzinoši labi izstrādātu civilās aizsardzības sistēmu, kā, piemēram, Apvienotajā Karalistē.

Jau minēts, ka pēc pirmās ārkārtējās situācijas atcelšanas 2020.gada 9.jūnijā, sāka darboties speciāli Covid-19 pārvaldībai izstrādāta tiesiskā bāze, lai nodrošinātu nepieciešamo ilgtermiņa ierobežojumu saglabāšanu un elastīgu kārtību epidemioloģiskai drošībai un veselības nozares noturībai. Saskaņā ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā²⁰ noteikto MK tika piešķirtas tiesības noteikt dažādus pasākumus epidemioloģiskās drošības nolūkos Covid-19 infekcijas izplatīšanās vai izplatīšanās draudu gadījumā arī ārpus ārkārtējās situācijas, jo līdz ar ārkārtējās situācijas beigām nebija iespējams atcelt visus ierobežojumus, kas bija noteikti Covid-19 izplatības ierobežošanai. Turpinoties pandēmijai, personu tiesību īstenošanā varēja būt nepieciešams noteikt papildu kritērijus un ierobežojošus nosacījumus uz ilgāku laika periodu arī ārpus ārkārtējās situācijas, un šādus jautājumus saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmi varētu izlemt tikai Saeima. Pieņemot minēto likumu, MK tika pilnvarots izlemt šos jautājumus epidemioloģiskās drošības nolūkos, un saskaņā ar likumu MK jāinformē Saeima par likumā paredzēto ierobežojumu noteikšanu, kuri skar personu tiesības un likumiskās intereses vai kuri var ietekmēt valsts ekonomiku.

Ņemot vērā straujo Covid-19 infekcijas izplatīšanos un pieaugošo veselības nozares pārslodzes risku, lai samazinātu atkārtotu Covid-19 infekcijas izplatību Latvijā līdz kontrolējamai robežai, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību, MK ārkārtējo situāciju izsludināja 2020.gada 6.novembrī²¹. Pirmā pandēmijas viļņa ārkārtējās situācijas izsludināšanas rīkojumā tikai Veselības ministrija bija noteikta kā atbildīgā institūcija par darbību koordinēšanu ārkārtējās situācijas laikā, savukārt otrajā pandēmijas vilnī rīkojumā par ārkārtējās situācijas izsludināšanu bija noteikts, ka atbildīgās institūcijas darbību koordinācijai ārkārtējās situācijas laikā ir KVP un Veselības ministrija.

Tomēr, salīdzinot ar pirmo pandēmijas vilni, otrajā pandēmijas vilnī KVP loma drīzāk samazinājās, nevis palielinājās. Otrā pandēmijas viļņa laikā KVP uz atsevišķām sēdēm sanāca tikai divas reizes. Abas reizes pandēmijas viļņa sākumā 2020.gada rudenī – 13. un 20.oktobrī, kad uzklauzīja atbildīgo institūciju ziņojumus par aktuālo situāciju ar infekcijas izplatību valstī, situāciju ar individuālo aizsardzības līdzekļu rezervi, testēšanas organizēšanu u.c. jautājumiem. Šajās sēdēs KVP deva vairākus uzdevumus Veselības ministrijai un tās padotības iestādēm saistībā ar ģimenes ārstu nodrošināšanu ar individuālās aizsardzības līdzekļiem, Covid-19 testēšanas sistēmas algoritmu pilnveidošanu, SPKC kapacitātes palielināšanu u.c. Tika doti uzdevumi arī Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupai, piemēram, izstrādāt nepieciešamos normatīvo aktu grozījumus par konkrētu iedzīvotāju grupu nodrošināšanu ar valsts apmaksātām sejas maskām un to iepirkumu organizēšanu, kā arī izvērtēt Veselības ministrijas sagatavoto Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības stratēģiju.

Turpmāk ar pandēmijas pārvaldību saistīto jautājumu izskatīšana notika MK un KVP kopsēdēs, kas kopumā notika 22 reizes. Lai nodrošinātu ātrāku lēmumu pieņemšanu un informācijas apmaiņu, KVP sēdes tika integrētas MK sēdēs. Lielā mērā KVP sastāvs²² atkārtoti MK sastāvu – to vada Ministru prezidents un tās locekļi ir visi ministri, izņemot labklājības ministru, izglītības un zinātnes ministru, kultūras ministru un zemkopības ministru. Ņemot vērā, ka Covid-19 pandēmija skar praktiski visas dzīves jomas, tās pārvaldīšanā bija būtiska ne tikai KVP sastāvā esošo ministru iesaiste, bet arī, piemēram, labklājības ministra iesaiste attiecībā uz Covid-19 izplatības mazināšanu sociālās aprūpes centros, izglītības un zinātnes ministra iesaiste Covid-19 mazināšanai izglītības iestādēs u.tml. Tādējādi, KVP darbu integrējot MK sēdēs, KVP kā politiskā darba formāts, kas krīzes situācijās paredzēts un nepieciešams rīcības koordinēšanai, informācijas apmaiņai, priekšlikumu apspriešanai un sagatavošanai, tika pārcelts uz lemlēmšanas formātu valdības sēdēs.

Lai nodrošinātu ātrāku lēmumu pieņemšanu un informācijas apmaiņu, KVP sēdes tika integrētas MK sēdēs, taču tādā veidā tika pazaudēts nozīmīgs politiskā darba formāts.

Raksturojot, to kādu ietekmi uz pandēmijas pārvaldību radīja atteikšanās no krīzes vadības jautājumu izskatīšanas atsevišķās KVP sēdēs, veselības ministra padomnieks rīcībpolitikas jautājumos revīzijas ietvaros pauda

viedokli, ka KVP integrēšanas MK sēdēs rezultātā nebija vairs atsevišķa politiskā darba formāta, kurā politiskā līmenī izrunāt nepieciešamos risinājumus un izdiskutēt problēmjautājumus, pirms tiek veidoti un pieņemti gala lēmumi. Arī dažādu *ad hoc* politisko diskusiju veidošana (t.sk. "ministru seminārs", problēmjautājumu izskatīšana Valdību veidojošo partiju Sadarbības sanāksmēs u.c.) norāda, ka šāds formāts pietrūka²³.

Ja KVP ir būtiskākais politiskā līmeņa darba formāts krīzes vadības jautājumu izskatīšanai, informācijas apmaiņai un koordinācijai, tad būtu nepieciešams pastāvīgs KVP darbs visā krīzes laikā, nevis tikai tad, kad nepieciešams pieņemt lēmumus. Tādā veidā uzlabotos arī lēmumu pieņemšanas process, jo politiķi būtu pastāvīgi informēti par krīzes norisi, par krīzes novēršanas pasākumiem un to izpildi (neizpildi) dažādos resoros, varētu savlaicīgi, agrīnākā stadijā risināt starpnozaru konfliktus, apspriest darba materiālus u.c. Pie tam pastāvīgs darbs ar krīzes vadības jautājumiem regulārās KVP sēdēs sekmētu kopīgu krīzes risināšanas grupas identitāti valdības locekļu vidū, kā arī veicinātu valdības kopīgu atbildības uzņemšanos ("īpašumtiesības"/"ownership") par pandēmijas pārvaldības problēmām un risinājumiem²⁴.

Līdzīgi var uzskatīt, ka daļu no Valsts sekretāru sanāksmes uzdevumiem pārņēma Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupa. Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupa, kas bija izveidota pirmajā pandēmijas vilnī, beidza darboties 2020.gada 10.jūnijā līdz ar ārkārtējās situācijas beigām, bet no jauna tika izveidota laika posmā starp Covid-19 pirmo un otro vilni 2020.gada 10.jūlijā²⁵.

Salīdzinot ar iepriekšējo Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupu, šai grupai bija nedaudz mainīts darbības mērķis – nodrošināt Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma darbību un iesaistīto institūciju savstarpēju darbības koordināciju valsts apdraudējuma novēršanai un pārvarēšanai pēc Covid-19 infekcijas izplatības radītās ārkārtējās situācijas atcelšanas, kā arī laikus reaģēt uz epidemioloģiskās situācijas izmaiņām, veicot visu nepieciešamo drošības, preventīvo, gatavības, reaģēšanas, kā arī iespējamo seku likvidēšanas pasākumu kopumu, kas saistīti ar Covid-19 izplatības ierobežošanu Latvijā.

Arī otrajā pandēmijas vilnī Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupai noteiktā kompetence pārklājās ar Veselības ministrijai, kā arī ar KVP MK rīkojumā par ārkārtējās situācijas izsludināšanu²⁶ noteikto kompetenci darbību koordinācijā ārkārtējās situācijas laikā un KVP normatīvajos aktos noteikto kompetenci. Vienlaikus starp Veselības ministriju, kuras valsts sekretāre bija Starpinstitūciju koordinācijas grupas vadītāja vietiece un kuras pārstāvji aktīvi piedalījās grupas darbā, un Starpinstitūciju koordinācijas grupu bija pastāvīga sadarbība, izstrādājot pandēmijas ierobežošanas priekšlikumus, apspriežot tos ar nozaru ministrijām un iesaistītajām pusēm un sagatavojot jautājumus izlemšanai MK sēdēs.

Covid-19 pandēmijas otrajā vilnī Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupu vadīja Valsts kancelejas direktors un tās sastāvā, līdzīgi kā iepriekšējā pandēmijas vilnī, bija ministriju valsts sekretāri, Ministru prezidenta padomnieks nacionālās

drošības jautājumos, SPKC direktore, iekšlietu dienestu vadītāji, Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdētājs u.c.

Tāpat kā pirmajā vilnī Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupai bija uzdevums regulāri nodrošināt MK ar aktuālo operatīvo informāciju par Covid-19 izplatības ierobežošanu Latvijā un, ja nepieciešams, sniegt priekšlikumus jautājumos, kuriem nepieciešams MK lēmums, tajā skaitā, saskaņot normatīvos aktus, kas nepieciešami valsts apdraudējuma novēršanai un pārvarēšanai²⁷. Grupa kļuva par būtisku formātu krīzes pārvaldības lēmumprojektu gatavošanai pirms tie nonāca MK sēdē, tajā tika saskaņoti visi strīdīgie jautājumi un dažādie priekšlikumi, ko iesniedza nozaru ministrijas.

Sākoties otrajam pandēmijas vilnim, ministrijas, pārstāvot nozaru intereses, MK sniedza aizvien vairāk nesaskaņotus priekšlikumus, tāpēc Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupa bija formāts, kurā panākt kompromisus par strīdīgajiem vai pat pretrunīgajiem priekšlikumiem. Saskaņā ar KVP sekretariāta vadītāja revīzijā sniegto informāciju Veselības ministrijai Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupā zināmā mērā bija veto tiesības lēmumu pieņemšanā, proti, Veselības ministrijas viedoklis bija noteicošais. Savukārt saskaņā ar Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas vadītāja pausto jautājumu virzība varēja atšķirties atkarībā no izskatāmā jautājuma satura, piemēram, rosinātie priekšlikumi varēja netikt virzīti vai apstiprināti MK, ja par tiem nebija vienojusies Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupa, un tie varēja arī tikt virzīti un atbalstīti MK neatkarīgi no Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupā panāktajiem vai nepanāktajiem kompromisiem²⁸.

Starpinstitūciju koordinācijas grupas vadītājam nebija pilnvaru dot kādus saistošus norādījumus vai uzdevumus grupas dalībniekiem, par pandēmijas izplatības ierobežošanas priekšlikumiem varēja lemt tikai vienošanās ceļā, nebija paredzēti domstarpību risināšanas mehānismi un Starpinstitūciju koordinācijas grupas vadītājam arī nebija citu resursu, kā izvērtēt pandēmijas ierobežošanas priekšlikumus, kā vien grupas dalībnieki, kuri pārstāvēja dažādu nozaru intereses, un Veselības ministrijas pārstāvji, kuri sniedza priekšlikumus pandēmijas izplatības ierobežošanai un vērtēja citu ministriju sagatavotos priekšlikumus. Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas vadītājam bija jāspēj rast vienošanās, paturot prātā, vai izstrādātos priekšlikumus varētu atbalstīt MK.

Otrajā pandēmijas vilnī aizvien vairāk sāka dominēt resoriskās intereses. Bija grūti veidot kopēju pandēmijas ierobežošanas politiku.

Starpinstitūciju koordinācijas grupa bija nozīmīgs formāts visu institūciju un pušu iesaistei, viedokļu noskaidrošanai un informācijas apmaiņai, taču tā ne vienmēr bija piemērota saskaņotu lēmumprojektu sagatavošanai.

Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupa kļuva par būtiskāko formātu krīzes pārvaldības lēmumprojektu gatavošanai pirms to izskatīšanas MK sēdēs, ņemot vērā arī to, ka jau kopš 2019.gada 7.maija saskaņā ar Ministru prezidenta rezolūciju²⁹ vairs netika paredzētas un nenotika MK komitejas sēdes, kurās parasti izvērtēja jautājumus, kurus institūcijas nav pilnībā saskaņojušas un par kuriem nav panākta vienošanās Valsts sekretāru sanāksmē. Nesaskaņotie jautājumi pirms to izskatīšanas MK sēdēs tika skatīti arī Valdību veidojošo partiju Sadarbības sanāksmēs.

Tā kā Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas locekļi pārstāvēja dažādu nozaru intereses un Covid-19 pandēmijas laikā bija raksturīgi nepieturēties pie MK iepriekš pieņemtajiem lēmumiem attiecībā uz Covid-19 ierobežošanas stratēģijām un rīcības scenārijiem, grupas formāts ne vienmēr bija piemērots, lai izstrādātu un vienotos par priekšlikumiem, kas nodrošinātu infekcijas izplatības ierobežošanu un sekmīgu Covid-19 pandēmijas pārvaldīšanu.

Sākot ar otro pandēmijas vilni, bija raksturīgi nepieturēties pie valdības iepriekš pieņemtajiem lēmumiem attiecībā uz Covid-19 ierobežošanas stratēģijām un rīcības scenārijiem.

Vienlaikus šī izveidotā priekšlikumu vērtēšanas kārtība neizslēdza to, ka ministrijas turpināja uz MK sēdēm papildus iesniegt vēl citus iepriekš nesaskaņotus priekšlikumus epidemioloģiskās drošības pasākumiem, tostarp to mīkstināšanai vai atcelšanai, līdz ar to bija grūti veidot kopēju pandēmijas pārvaldības politiku.

PKC koordinētās akadēmiskās vides ekspertu grupas pārstāvis Valsts kontrolei revīzijas laikā sniedza viedokli, ka pandēmijas otrajā vilnī, salīdzinot ar pirmo vilni, sāka dominēt resoriskās intereses, kad katra nozare centās panākt, lai tai būtu pēc iespējas mazāk ierobežojumi³⁰.

Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas vadītājs Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas sēdē atbildīgo institūciju sadarbību pandēmijas otrajā vilnī un krīzes pārvaldību raksturoja, kā ļoti sarežģītu, jo nebija vienota viedokļa valdības locekļu starpā un brīdī, kad parādījās vēl valdības un Saeimas pretnostatījums, pārvaldība kļuva ļoti sarežģīta un pretrunu plosīta. Atbilstoši Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas vadītāja paustajam krīzes pārvaldību sarežģīja tas, ka amatpersonas neturējās pie vienota kursa, kad bija panākta vienošanās vai līdz panāca citu vienošanos, bet notika pretējais – amatpersonas publiski komunicēja pretrunīgus vēstījumus, kas ļoti lielā mērā sāka iedragāt arī sabiedrības uzticību krīzes pārvaldībai Latvijā³¹.

Covid-19 pandēmijas ierobežošanas un seku mazināšanas rīcības pandēmijas viļņu laikā no 2021.gada augusta līdz 2022.gada maijam novērtējuma Latvijā ziņojumā uzsvērts, ka viena no lielākajām problēmām Covid-19 krīzes pārvaldības procesā bija valdības regulāra atteikšanās no iepriekš pieņemto lēmumu izpildes, to attiecinot gan uz tā dēvēto "luksofora principu", gan uz 2021.gada vasarā Ministru

kabineta akceptēto rīcības scenāriju "ātri ciet, ātri vaļā", un norādot, ka tā nav institucionāla pārvaldības problēma, bet lēmumu pieņemšanas un konsekventas izpildes problēma. Turklāt, neskaidrojot vai nepietiekami skaidrojot iepriekš pieņemto lēmumu un rīcības maiņu, sabiedrībā mazinājās uzticēšanās valdības pieņemtajiem lēmumiem un tam, ka valdība zina, ko dara³².

MK un KVP kopsēdēs arī tika skatīti ziņojumi par sabiedrības attieksmi un rīcību Covid-19 apstākļos, kas deva ieskatu respondentu vērtējumā par noteiktajiem epidemioloģiskajiem ierobežojumiem un to piemērotību, kā arī tika vērtēti, lemjot par ierobežojumu mīkstināšanu vai atcelšanu.

Ņemot vērā to, cik sarežģīti bija vienoties par ierobežojumu noteikšanu pandēmijas izplatības ierobežošanai, ar piesardzību tika vērtētas ierobežojumu pakāpeniskas atcelšanas iespējas, epidemioloģiskajai situācijai uzlabojoties, jo epidemioloģiskās situācijas atkārtotas pasliktināšanās gadījumā varētu būt apgrūtinātas iespējas savlaicīgi vienoties par ierobežojumu atjaunošanu.

Revīzijā konstatētais attiecībā uz to, kā tika gatavoti un iesniegti vērtēšanai iespējamie rīcības scenāriji un valdības turpmākās iespējamās rīcības stratēģijas, norāda uz lielu fragmentāciju stratēģiju, rīcības scenāriju un priekšlikumu izstrādē un neskaidrību par iesaistīto pušu atbildību sadalījumu, kā arī rada jautājumus par to, vai dažādo dokumentu izstrādē ieguldīto resursu un zināšanu konsolidācija nebūtu sekmējusi savlaicīgāku un no epidemioloģiskās drošības, dažādu nozaru un sabiedrības vajadzību skatpunktiem izvērtētu un pamatotu lēmumu pieņemšanu, kuri tiktu pildīti un izmantoti turpmākā lēmumu pieņemšanā, iekams nebūtu pamatoti iemesli to pārskatīšanai:

- vairākas apstiprinātās Covid-19 infekcijas pārvaldības stratēģijas, kas paredzēja epidemioloģiskās drošības kritērijus un ierobežojumu apjomu atkarībā no Covid-19 izplatības riska pakāpes, iesniedza Veselības ministrija. Tās tika skatītas MK sēdēs 2020.gada 27.oktobrī, 2021.gada 4.februārī un 2021.gada 18.martā;
- vienlaikus 2021.gada 9.marta MK un KVP kopsēdē tika izskatīts Starpinstitūciju koordinācijas grupas sagatavotais ziņojums par scenārijiem turpmākai rīcībai, kurš arī paredzēja četrus epidemioloģisko scenāriju variantus;
- 2021.gada 24. un 26.marta MK sēdē tika izskatīts gan KVP sekretariāta izstrādātais "Drošības pasākumu kopums ārkārtējās situācijas ietvaros "D+ koncepts", kura mērķis bija novērst vai strauji mazināt Covid-19 infekcijas izplatīšanos sabiedrībā, gan arī Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas sagatavotie "Priekšlikumi Covid-19 izplatību ierobežojošo pasākumu pārskatīšanai", kas pretēji KVP sekretariāta ierosinājumam paredzēja, nevis pastiprināt epidemioloģiskās drošības pasākumus, bet gan pakāpenisku izeju no Covid-19 ierobežojumiem.

Otrā pandēmijas viļņa sākumā 2020.gada 27.oktobrī tika atjaunota³³ arī Vadības grupas Covid-19 radīto ekonomisko seku operatīvai novēršanai uzņēmējdarbībā un

nodarbināto atbalstam darbība finanšu ministra vadībā, kuras uzdevums bija rast risinājumus, kas būtiski atvieglotu Covid-19 pandēmijas radītās īstermiņa ekonomiskās grūtības uzņēmējiem un darba ņēmējiem. Vienlaikus turpinājās Covid-19 krīzes institucionālās pārvaldības piemērotākā modeļa meklējumi un tika izveidotas jaunas grupas (skatīt tabulu).

Covid-19 pandēmijas pārvaldībā un krīzes vadībā iesaistīto institūciju kompetences sadalījums

Institūcija, amatpersona	Kompetence
Ministru prezidents	Uzrauga civilās aizsardzības sistēmas darbību un tās uzdevumu izpildi, vada Krīzes vadības padomi ³⁴ .
KVP	Koordinējošā institūcija, kuras darbības mērķis ir nodrošināt valsts un pašvaldību saskaņotu rīcību, veicot valsts apdraudējuma preventīvos un pārvarēšanas pasākumus, kā arī tā radīto seku likvidēšanas pasākumus ³⁵ . Saskaņā ar MK rīkojumiem par ārkārtējo situāciju izsludināšanu otrajā un trešajā pandēmijas vilnī atbildīgā institūcija darbību koordinācijai ārkārtējās situācijas laikā ³⁶ .
KVP sekretariāts	Nodrošina KVP darbu un atbildīgo institūciju mērķtiecīgu un pastāvīgu sadarbību un atbalsta sniegšanu Krīzes vadības padomei savas kompetences jautājumos, tostarp – priekšlikumu sagatavošana par krīzes vadības attīstību, valsts apdraudējuma novēršanas koordinēšana, operatīvā plānošana un tās izpildes analīze ³⁷ .
Veselības ministrija	Atbildīgā institūcija par katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanu - preventīvo, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumu veikšana un iesaistīto institūciju rīcības saskaņošana, veicot šos pasākumus ³⁸ . Saskaņā ar MK rīkojumiem par ārkārtējo situāciju izsludināšanu pirmajā, otrajā un trešajā pandēmijas vilnī atbildīgā institūcija darbību koordinācijai ārkārtējās situācijas laikā ³⁹ .
Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupa	Atbildīga par MK rīkojumu par ārkārtējo situāciju izsludināšanu izpildi un iesaistīto institūciju savstarpēju darbības koordināciju, nodrošinot visu nepieciešamo drošības, preventīvo, gatavības, reaģēšanas, kā arī iespējamo seku likvidēšanas pasākumu kopumu ⁴⁰ . Izveidota pēc Krīzes vadības padomes sekretariāta ierosinājuma ar Ministru prezidenta rīkojumiem un darbojās visos pandēmijas vilņos.
Vadības grupa Covid-19 radīto ekonomisko seku operatīvai novēršanai uzņēmējdarbībā un nodarbināto atbalstam	Uzdevums rast risinājumus, kas būtiski atvieglotu Covid-19 pandēmijas radītās īstermiņa ekonomiskās grūtības uzņēmējiem un darba ņēmējiem. Pirmajā pandēmijas vilnī izveidota ar Ministru prezidenta rīkojumu un darbība atjaunota ar MK lēmumu otrajā pandēmijas vilnī ⁴¹ .
Covid-19 ierobežošanas stratēģiskās vadības grupa	Izveidota un darbojās galvenokārt pandēmijas otrajā vilnī, pamatojoties uz Ministru kabineta sēdē lemto ⁴² . Netika izveidota ar rīkojumu vai citu normatīvu aktu un kompetence precīzi netika definēta. Bija iecerēta kā pārresoriska krīzes vadības struktūra, iesaistot sociālos partnerus un pilsonisko sadarbību lēmumu pieņemšanā Covid-19 izplatības samazināšanai un Latvijas sadzīvošanai ar Covid-19 ilgtermiņā ⁴³ .
Akadēmiskās vides ekspertu grupa	Pēc Pārresoru koordinācijas centra ieteikuma izveidota pandēmijas otrajā vilnī un darbību apturēja pandēmijas trešajā vilnī. Netika izveidota ar rīkojumu vai citu normatīvu aktu un kompetence nebija precīzi definēta. Darbības mērķis bija novērtēt iespējamās turpmākās rīcības scenārijus Covid-19 izraisītās krīzes pārvaldībā ⁴⁴ . Darbojās uz brīvprātīgas un neatalgotas līdzdalības principa un sniedza atbalstu lēmumu sagatavošanas un pieņemšanas procesā.

MK 2021.gada 9.februāra sēdē, kurā tika vērtēts nepieciešamo pasākumu kopums infekcijas izplatības pārvaldīšanai 2021.gadā, lēma izveidot jaunu vadības grupu – **Covid-19 ierobežošanas stratēģiskās vadības grupu**⁴⁵. Šīs vadības grupas kompetence precīzi netika definēta un tā netika izveidota ar rīkojumu vai citu normatīvu aktu, tās mērķis bija iesaistīt valdības sociālos partnerus un pilsonisko sadarbību lēmumu pieņemšanā Covid-19 izplatības samazināšanai un Latvijas sadzīvošanai ar Covid-19 ilgtermiņā⁴⁶.

Darba grupu vadīja Ministru prezidents un tās sastāvā ietilpa veselības ministrs, finanšu ministrs, tieslietu ministrs, iekšlietu ministrs, ekonomikas ministrs, kultūras ministrs, kā arī pārstāvji no Latvijas Darba devēju konfederācijas, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības, Latvijas Pašvaldību savienības, Valsts prezidenta kancelejas, Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijas, Saeimas Budžeta komisijas, Valsts kancelejas, KVP sekretariāta, Latvijas Zinātņu akadēmijas, Latvijas Jauno zinātnieku apvienības, Nevalstisko organizāciju un MK sadarbības memoranda padomes.

Pirmoreiz Covid-19 ierobežošanas stratēģiskās vadības grupu sasauca 2021.gada 10.februārī, kopumā tā sanāca 8 reizes, pēdējo reizi 2021.gada 2.septembrī, jo Covid-19 pandēmijas trešajā vilnī diskusijas ar nevalstiskajām organizācijām un sociālajiem partneriem notika Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupā.

Otrā pandēmijas vilņa otrajā pusē 2021.gada martā pēc PKC ieteikuma tika izveidota **PKC koordinētā neatkarīgu akadēmiskās vides ekspertu grupa**, kuras mērķis bija novērtēt iespējamās turpmākās rīcības scenārijus Covid-19 izraisītās krīzes pārvaldībā⁴⁷. Grupa darbojās uz brīvprātīgas un neatalgotas līdzdalības principa un tai bija jāsniedz atbalsts MK lēmumu pieņemšanas procesā, izvērtējot ar Covid-19 pandēmijas izplatības ierobežošanu saistītos topošos lēmumus un rīcības scenārijus.

Lai uzlabotu lēmumu kvalitāti un mazinātu nozaru interešu ietekmi uz pandēmijas pārvaldības risinājumiem, tika izveidota PKC koordinētā akadēmiskās vides ekspertu grupa.

Saskaņā ar PKC vadītāja vietnieka Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas sēdē sniegto informāciju ekspertu grupā bija piesaistīti akadēmiskie eksperti no veselības aprūpes, epidemioloģijas, ekonomikas, socioloģijas, politikas zinātnes, sociālās antropoloģijas, komunikācijas zinātnes un psiholoģijas jomām un eksperti bija sadalīti četrās apakšgrupās, lai vērtētu Covid-19 pārvaldības risinājumu un ierobežojumu ietekmi uz tautsaimniecību, sabiedrību, Covid-19 izplatību un vērtētu arī sabiedrības attieksmi pret valdības rīcību un situāciju valstī kopumā⁴⁸. Saskaņā ar amatpersonas pausto, bija nepieciešams izveidot mehānismu, kas ļautu veidot zināšanās un izpētē balstītu rīcībpolitiku, lai mazinātu iespēju, ka ministri pieņem lēmumus, balstoties savos un apkārt esošo cilvēku grupu pieņēmumos un uzskatos⁴⁹.

Sākotnēji bija paredzēts, ka ekspertu grupa no valdības saņem konkrētus jautājumus, kuri tai nav skaidri (piemēram, kāda ir veikalu aizvēršanas ietekme uz

saslimstības līmeni), un eksperti, balstoties uz savām zināšanām un pieejamo informāciju, sagatavo viedokli valdībai lēmumu pieņemšanai. Sadarbība izvērtās atšķirīga no sākotnējās ieceres, jo ekspertu grupa saņēma jau ļoti sagatavotus risinājumus scenāriju formā, kam bija jādod komplekss vērtējums par to iespējamo ietekmi⁵⁰. Saskaņā ar PKC vadītāja vietnieka pausto otrā pandēmijas viļņa laikā lielā mērā Starpinstitūciju vadības koordinācijas grupa un daļēji arī valdība ieklausījās ekspertu viedoklī un ņēma to vērā⁵¹.

Kā norādīts OECD pētījumā⁵², krīzes laikā uzticama datu analīze un zinātnes atziņās balstītas zināšanas ir būtiskas, lai palīdzētu pieņemt informētus lēmumus gan attiecībā uz tūlītējiem lēmumiem, gan lai atbalstītu krīzes turpmākās attīstības scenāriju modelēšanu un plānotu iespējamo rīcību ilgākā termiņā. Ņemot vērā liela mēroga krīžu straujo un nelineāro attīstību, datu iegūšana, to analīze un interpretācija var sniegt būtisku pienesumu, skaidrojot krīzes attīstību un ietekmējot reaģēšanas pasākumus. Tādējādi valstīm, kurām krīzes pārvaldības mehānismos nav institucionāli paredzēta zinātniskas ekspertīzes un ekspertu iesaiste, tiek rekomendēts izveidot šādus mehānismus, lai lēmumu pieņēmējiem krīzes situācijās būtu pieejams konsultatīvs, zinātnē balstīts atbalsts no dažādu zinātnes nozaru skatupunktiem, un šādi atbalsta mehānismi nebūtu jāveido krīzes laikā. Lai zinātnes atziņās balstītās zināšanas un padomi būtu noderīgi lēmumu pieņēmējiem, būtiska ir efektīvas saiknes izveidošana starp zinātnē balstīto konsultatīvo atbalstu un krīzes pārvaldības mehānismiem.

Krīzes pārvaldīšanā ir nozīmīga kā horizontālā, tā arī vertikālā institūciju koordinācija, iesaistot visus pārvaldes līmeņus, kuri var sniegt pienesumu sekmīgā krīzes vadībā⁵³. Lai arī Latvijas Pašvaldību savienība piedalījās Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupā, Vadības grupā Covid-19 radīto ekonomisko seku operatīvai novēršanai uzņēmējdarbībā un nodarbināto atbalstam, kā arī Covid-19 ierobežošanas stratēģiskās vadības grupā, vairākas revīzijas ietvaros intervētās pašvaldības pauda viedokli, ka pašvaldību iesaiste un loma pandēmijas pārvaldīšanā varēja būt lielāka un ka pandēmijas sākumposmā pašvaldības vispār nebija iesaistītas pandēmijas pārvaldīšanā⁵⁴.

Tikai otrā pandēmijas viļņa otrajā pusē 2021.gada marta beigās tika noteikts, ka pašvaldības sadarbībā ar Veselības ministriju un Nacionālo veselības dienestu izplata aktuālo informāciju par vakcināciju, veicina iedzīvotāju vēlmi vakcinēties, piedalās vakcinācijas procesa organizēšanā savā administratīvajā teritorijā, kā arī piedalās vakcinācijai paredzētu kompleksu izveidē un darbības nodrošināšanā⁵⁵, un turpmākā pandēmijas pārvaldīšanā pakāpeniski tika paredzēta lielāka pašvaldību iesaiste.

Vairākas pašvaldības arī pauda viedokli, ka pašvaldību loma Covid-19 pandēmijas pārvaldībā bija neskaidra un nepārdomāta, jo tika noteikti vienādi ierobežojumi un pasākumi, nevērtējot situāciju uz vietām un atšķirības pašvaldībās, kā arī netika izmantoti pašvaldību resursi⁵⁶. Vienlaikus gan pirmās Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas vadītājs, gan arī atjaunotās Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas vadītājs Valsts kontrolei revīzijā sniedza viedokli, ka, it īpaši

pandēmijas sākumposmā, mēģinājumi iesaistīt pašvaldības pandēmijas pārvaldībā nebija sekmīgi, jo pašvaldības uzsvēra nepieciešamo resursu trūkumu, un sadarbība ar pašvaldībām pandēmijas laikā lielākoties bija atkarīga no konkrētās pašvaldības vēlmes konstruktīvi iesaistīties pandēmijas pārvaldības jautājumu risināšanā.

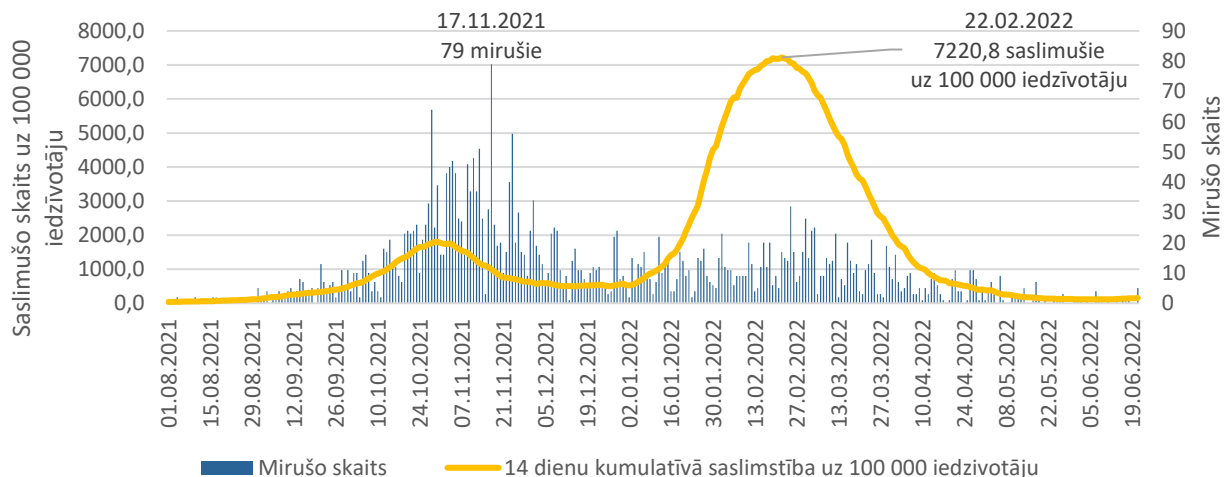
Pandēmijas otrajā vilnī pirmo reizi kopš pandēmijas sākuma bija vērojamas atšķirības Saeimas un MK nostājā par nepieciešamajiem ierobežojumiem. Saeima 2021.gada 29.aprīlī pretēji MK lemtajam galīgajā lasījumā pieņēma grozījumus Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā, kas no 2021.gada 7.maija sabiedriskās ēdināšanas pakalpojuma sniedzējiem atļāva, ievērojot MK noteiktās

Pandēmijas otrajā vilnī bija vērojamas atšķirības Saeimas un valdības nostājā par nepieciešamajiem ierobežojumiem.

epidemioloģiskās drošības prasības sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumiem, sniegt sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumus ārtelpās (āra terasēs). Vienlaikus MK tika atļauts pieņemt lēmumu apturēt minēto pakalpojumu sniegšanu, ja pasliktinās epidemioloģiskā situācija. Saeima šādus grozījumus pieņēma, neņemot vērā MK iepriekš lemto par ierobežojumu nepārskatīšanu līdz 2021.gada 11.maijam.

Novērtējums par Veselības ministrijas īstenotajiem pasākumiem laikposmā no 2021.gada 1.janvāra līdz 31.augustam vakcinācijas pret Covid-19 organizēšanai, lai visiem iedzīvotājiem būtu nodrošināta iespēja vakcinēties pret Covid-19, sniegts Valsts kontroles starpziņojumā "[Vai Veselības ministrijas īstenotā vakcinācija pret Covid-19 bija pietiekami mērķtiecīga?](#)".

Covid-19 pandēmijas trešais vilnis Latvijā

Avots: "COVID-19 izmeklējumi, apstiprinātie gadījumi un iznākumi", Latvijas Atvērto datu portāls <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/covid-19>.

3.attēls. Covid-19 pandēmijas trešajā vilnī saslimušo skaita 14 dienu kumulatīvais rādītājs uz 100 000 iedzīvotājiem un mirušo skaits pa dienām.

Covid-19 pandēmijas trešais vilnis Latvijā nosacīti sākās 2021.gada rudenī un ilga līdz 2022.gada pavasarim, un atšķirībā no pirmajiem diviem Covid-19 pandēmijas vilņiem, īpaši pirmā vilņa, bija gaidāms un paredzams. 2021.gada 23.jūnijā publicētais Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra veiktais Covid-19 jauno celmu izplatības riska novērtējums⁵⁷ brīdināja, ka Eiropas valstīs izplatās vīrusa Delta celms un tas ir par 40-60 % infekciozāks nekā iepriekš izplatītais Alfa. Arī SPKC pārstāvji un veselības ministrs jau 2021.gada 29.jūnija MK sēdē brīdināja par bīstamo vīrusa Delta varianta izplatību un iespējamo straujo saslimstības pieaugumu vēlākais pēc pāris mēnešiem.

Iepriekšējos Covid-19 pandēmijas vilņos, jo īpaši pirmajā vilnī, Latvijai izdevās Covid-19 inficēšanās gadījumu skaitu noturēt zemākās robežās nekā vidēji citām ES valstīm, bet trešajā vilnī Latvijā saslimstība bija starp augstākajām Eiropā un arī kādu brīdi pasaulē.

Lai arī starp pandēmijas otro un trešo vilni valdības 2021.gada 6.jūlija sēdē bija pieņemts zināšanai informatīvais ziņojums "Par Latvijas Covid-19 stratēģiju 2021.gada rudenim", kas piedāvāja 2021.gada rudenī veidot citu pieeju epidemioloģiskajam regulējumam – "ātri ciet, ātri vaļā", t. i. savlaicīgi ieviest visaptverošus, vienkāršus, visās nozarēs vienlīdzīgus drošības pasākumus, apsteidzoši pārtraucot saslimšanas pieaugumu; sagaidot saslimšanas kritumu, tāpat visaptveroši atcelt ierobežojumus, ļaujot sabiedrībai funkcionēt minimālu ierobežojumu režīmā, tas netika īstenots. Stratēģija paredzēja, ka ļoti augsts Covid-19 izplatības risks iestājas, kad ir pārsniegti 200 gadījumi (14 dienu kumulatīvais Covid-19 gadījumu skaits uz 100 000 iedzīvotājiem), un, sasniedzot šo augsto riska līmeni, ir jāievieš pasākumi straujai un plašai sabiedrības mobilitātes mazināšanai. Taču, saslimstībai pieaugot, valdība šo stratēģiju neīstenoja un atsākās diskusijas

par piemērotiem un nepieciešamiem ierobežojumiem infekcijas turpmākas izplatības ierobežošanai.

Covid-19 pandēmijas pārvaldībai trešajā vilnī jaunas darba grupas netika veidotas, bet laikā starp otro un trešo vilni un trešā viļņa sākumā pēc Ministru prezidenta biroja iniciatīvas ārpus MK sēdēm bija ieviests jauns politiskā līmeņa darba formāts – neformālais "ministru seminārs".

Pirmais seminārs notika vasarā starp otro un trešo pandēmijas vilni (2021.gada 29.jūnijā), lai izstrādātu scenārijus rīcībai vasarā un gatavībai rudenī. Šajā seminārā PKC koordinētās akadēmiskās vides ekspertu grupas pārstāvis prezentācijā uzsvēra, ka vakcinācijas pret Covid-19 temps ir nepietiekams, turpina samazināties un vasaras laikā būtu jācenšas sasniegt maksimāla vakcinācijas aptvere, jo īpaši 50+ vecuma grupā, 12 – 18 gadu vecuma grupā, jānosaka vakcinācijas pienākums noteiktām amatu grupām un profesijām, kā arī jāveic virkne citu pasākumu. Eksperti ieteica izstrādāt konkrētu rīcības plānu. Lai arī ministri piekrita akadēmiskās vides ekspertu grupas rekomendācijām, tomēr akadēmiskās vides ekspertu grupas ieskatā⁵⁸ lēmumi par tālākās rīcības plānu izstrādi netika pieņemti, izņemot to ka MK 2021.gada 7.jūlija sēdē apstiprināja Veselības ministrijas sagatavoto Vakcinācijas aptveres palielināšanas plānu⁵⁹, kā arī vasarā veica ieguldījumus veselības aprūpes kapacitātes stiprināšanā. Plāns paredzēja, piemēram, tādus pasākumus kā iedzīvotāju apzvanīšanas paplašināšana un ģimenes ārstu iesaistīšana pacientu uzrunāšanā (izpildes termiņš 2021.gada 20.jūlijs), pakāpeniska pāreja uz ģimenes ārstu obligātu iesaisti vakcinēšanas procesā (izpildes termiņš 2021.gada 1.septembris), izbraukuma vakcinācijas intensitātes palielināšana iedzīvotāju pulcēšanās vietās, pasākumos, darba vietās (izpildes termiņš 2021.gada jūlijs –novembris).

2021.gada 14.septembrī, kad jau bija sācies saslimstības līmeņa pieaugums, pēc PKC koordinētās akadēmiskās vides ekspertu grupas iniciatīvas tika organizēts otrs neformālais "ministru seminārs". Tā faktiski bija pirmā reize, kad tika izteikti piedāvājumi tālākās rīcības plānam ar konkrētiem rīcības variantiem pandēmijas trešajam vilnim Latvijā. Seminārā tika uzklautas trīs prezentācijas – veselības ministra padomnieka rīcībpolitikas jautājumos, KVP sekretariāta un PKC koordinētās akadēmiskās vides ekspertu grupas prezentācija.

Šajā seminārā tika panākta vienošanās par veselības ministra padomnieka rīcībpolitikas jautājumos prezentēto Veselības ministrijas speciālistu izstrādāto scenāriju, kas bija vismērenākais un vērsts uz plašu iedzīvotāju testēšanu, lai nebūtu jāierobežo iedzīvotāju mobilitāte un dažādi pakalpojumi. Veselības ministra padomnieka rīcībpolitikas jautājumos piedāvātais scenārijs vēlāk tika iestrādāts MK 2021.gada 28.septembra noteikumos par epidemioloģiskās drošības pasākumiem Covid-19 izplatības ierobežošanai⁶⁰. Taču arī šo noteikumu izstrāde un pieņemšana kavējās dēļ domstarpībām par ierobežojumiem ar Ekonomikas ministriju.

Covid-19 pandēmijas trešajam vilnim kopumā ir raksturīga plaisas izveidošanās starp ekspertiem, akadēmiskās vides pārstāvjiem, KVP sekretariātu, mediķu organizācijām no vienas puses un valdību un ierēdniecību no otras puses. Otrā pandēmijas viļņa laikā izveidotā PKC koordinētā akadēmiskās vides ekspertu grupa aktīvi darbojās vasarā starp Covid-19 otro un trešo vilni un trešā viļņa sākumā, kad politiķi vēl nebija gatavi pieņemt izšķirīgus lēmumus. Abos minētajos semināros eksperti brīdināja ministrus par to, ka vakcinācijas plāni nepildās, netiks sasniegta plānotā vakcinācijas aptvere un rudenī būs liels inficēto skaita pieaugums, tādēļ nepieciešams skaidrs tālākās rīcības plāns.

Covid-19 pandēmijas trešajam vilnim raksturīga plaisas izveidošanās starp ekspertiem, akadēmiskās vides pārstāvjiem, KVP sekretariātu, mediķu organizācijām no vienas puses un valdību un ierēdniecību no otras puses.

Kad, reaģējot uz Covid-19 infekcijas augošo izplatību, 2021.gada 28.septembrī tika pieņemti minētie MK noteikumi par epidemioloģiskās drošības pasākumiem Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai, PKC koordinētās akadēmiskās vides ekspertu grupa jau sākotnēji norādīja, ka šāds risinājums nebūs veiksmīgs un nelīdzēs pandēmijas ierobežošanā un saslimstības rādītāji turpinās pieaugt. Tāpat ekspertu grupa puda neizpratni, kādēļ jaunos ierobežojumus neievieš uzreiz, bet tikai pēc 2 nedēļām, tas ir, no 2021.gada 11.oktobra.

Pēc būtības jaunais regulējums papildus esošajiem ierobežojumiem paredzēja, ka no 2021.gada 11.oktobra pasākumi un pakalpojumi iekštelpās būs jāorganizē vismaz daļēji drošajā jeb "dzeltenajā" vidē (ja gan darbinieki, gan klienti ir vakcinēti pret Covid-19, pārslimojuši to vai var uzrādīt negatīvu Covid-19 testu). Arī pirms šo noteikumu pieņemšanas daļa no pakalpojumu sniedzējiem jau tāpat darbojās "dzeltenajā" vidē, bet ar regulējuma ieviešanu bija paredzēts šo vidi attiecināt uz visām jomām, piemēram, ēdināšanu, kultūras un izklaides pasākumiem, izstādēm, izmitināšanu, skaistumkopšanas un labsajūtas pakalpojumiem, muzejiem, bibliotēkām, sporta un amatieru aktivitātēm, izglītības pakalpojumiem u.c. MK noteikumi papildus paredzēja, ka nedrošajā jeb "sarkanajā" vidē ir pieļaujams sniegt tikai pamata pakalpojumus, piemēram, sabiedriskais transports, pasta pakalpojumi, reliģiskās norises, kā arī pamata tiesības – privāta pulcēšanās, dalība miermīlīgos piketos u.c. Tāpat jaunums bija vakcinācijas pienākums veselības, sociālās aprūpes un izglītības jomā nodarbinātajiem, kā arī papildus tam bija paredzēts, ka arī darba devējs var noteikt darbiniekam vakcinācijas pienākumu pēc rūpīga risku izvērtējuma un pamatojuma, ja darbinieks ir tiešā, tuvā saskarē ar klientiem vai lielu skaitu cilvēku vai ir ilgstoši tuvā saskarē ar citiem darbiniekiem, vai veic kritiski svarīgus pienākumus uzņēmuma, iestādes darbības nepārtrauktībai.

2021.gada 1.oktobrī, kad Covid-19 inficēto jauno saslimšanas gadījumu skaits dienā jau pārsniedza 400 uz 100 000 iedzīvotājiem un saslimstība bija kļuvusi nekontrolējama, akadēmiskās vides ekspertu grupa izplatīja publisku paziņojumu⁶¹, mudinot valdību beidzot pieņemt atbilstošus epidemioloģiskās drošības pasākumus un ierobežojumus. Paziņojumā akadēmiskās vides grupas eksperti norādīja, ka

esošie ierobežojumi nav pietiekami saslimstības straujā pieauguma apturēšanai, un šāds nekontrolēts saslimstības pieaugums radīs neizturamu slodzi valsts veselības aprūpes sistēmai, nodarīs būtisku kaitējumu tautsaimniecībai liela skaita darba ņēmēju pārejošas darba nespējas dēļ, gan arī negatīvi ietekmēs sabiedrības psihoemocionālo stāvokli un uzticēšanos valdībai. Akadēmiskās vides ekspertu grupa aicināja MK iespējami īsā laikā sagatavot Covid-19 izplatību ierobežojošu stingru pasākumu kopumu un norādīja, ka vairs nav iespējams gaidīt līdz 2021.gada 11.oktobrim.

Apzinoties situācijas nopietnību, Ministru prezidents pirmo reizi pandēmijas trešā viļņa laikā KVP sēdi sasauca 2021.gada 5.oktobrī⁶². KVP sēdē tika uzklausīts KVP sekretariāta un piesaistīto veselības nozares ekspertu piedāvātais rīcības scenārijs, kas paredzēja, jau sākot no 8.oktobra, stingru ierobežojumu noteikšanu uz trijām nedēļām visiem valsts iedzīvotājiem, lai īstermiņā ierobežotu kontaktu biežumu un kontrolētu vīrusa izplatību sabiedrībā, novērstu sagaidāmo slimnīcu pārslogu un nāves gadījumu skaita turpmāku pieaugumu. Šo scenāriju ar nelieliem papildinājumiem atbalstīja arī PKC koordinētā akadēmiskās vides ekspertu grupa, un tas paredzēja, piemēram:

- atcelt un aizliegt klātienē visus publiskos pasākumus, izņemot ārtelpās, sapulces, gājienus un piketus līdz 20 personām;
- aizliegt klātienē saimnieciskos pakalpojumus, kas saistīti ar izklaidi un labsajūtu;
- noteikt, ka mazumtirdzniecības pakalpojumus klātienē sniedz tikai pirmās nepieciešamības preču veikali;
- pārtraukt mācību procesa norisi klātienē visās izglītības iestādēs un nodrošināt mācības attālināti, izņemot pirmsskolas izglītības programmas apguvi, vispārējās izglītības programmas apguvi no 1. līdz 4.klasei;
- stacionārām ārstniecības iestādēm pārtraukt veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu dienas stacionāros, izņemot noteiktus pakalpojumus;
- noteikt darba pienākumu izpildei noteiktos gadījumos prasīt, lai darbiniekam (amatpersonai) būtu vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts u.c.

Tomēr vairāki ministri uzskatīja, ka piedāvātais scenārijs nav atbilstošs un saprotams, un uzdeva KVP sekretariātam ar piesaistītajiem ekspertiem līdz 2021.gada 7.oktobrim sagatavot alternatīvus scenāriju piedāvājumus, kas izteikti grozījumu normatīvajos aktos veidā, kā arī pievienot informāciju par drošības pasākumu kopumu, kas paredz ierobežojumus tikai nevakcinētām un nepārslimojušām personām.

KVP sēdes turpinājumā 2021.gada 7.oktobrī, tika prezentēti seši scenāriji un izvērtējums par šo scenāriju ietekmi uz nāves gadījumu skaitu, hospitalizēto iedzīvotāju skaitu un slimnīcu kapacitāti:

- nekontrolēta izplatība jeb "nedarīt neko" papildus jau esošajiem pasākumiem;

- "zaļais ierobežojumu režīms", kas pamatā paredzētu ierobežojumus tikai nevakcinētām personām;
- "zaļais ierobežojumu režīms", kas pamatā paredzētu ierobežojumus tikai nevakcinētām personām, kombinācijā ar vakcinācijas tempa pieaugumu;
- D++ variants jeb sākotnējais KVP sekretariāta un piesaistīto veselības nozares ekspertu izstrādātais variants;
- D++ variants jeb sākotnējais KVP sekretariāta un piesaistīto veselības nozares ekspertu izstrādātais variants ar ierobežojumu ievērošanas kontroli;
- novēlota D++ varianta ieviešana jeb novēlota sākotnējā KVP sekretariāta un piesaistīto veselības nozares ekspertu izstrādātā varianta ieviešana.

KVP sekretariāts un piesaistītie veselības nozares eksperti, Latvijas Ārstu biedrība, NMPD un slimnīcu vadītāji aicināja ministrus atbalstīt sākotnējo KVP sekretariāta un piesaistīto veselības nozares ekspertu izstrādāto variantu (D++ variantu).

Tā kā ministri nevēlējās ierobežot vakcinētās personas, jo tas būtu pretrunā ar valdības iepriekš solīto, ka vakcinētās personas netiks ierobežotas, 2021.gada 7.oktobra KVP sēdē tika izsludināts pārtraukums, kura laikā ministri izstrādāja savu scenāriju. Ministru izstrādātais scenārijs būtībā bija "zaļo ierobežojumu režīms", kas ar 2021.gada 11.oktobri paredzēja ierobežojumus galvenokārt nevakcinētām personām un tika ieviests ar MK 2021. gada 9.oktobra rīkojumu Nr. 720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". MK rīkojumā par ārkārtējās situācijas izsludināšanu tika noteikts, ka ārkārtējā situācija tiek izsludināta, lai apturētu straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi un mazinātu novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību, un KVP un Veselības ministrija tika noteiktas kā atbildīgās institūcijas darbību koordinācijai ārkārtējās situācijas laikā.

Ņemot vērā neproduktīvo sadarbību ar Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupu un valdību, 2021.gada 11.oktobrī PKC koordinētā akadēmiskās vides ekspertu grupa paziņoja par savas darbības apturēšanu uz nenoteiktu laiku. Ekspertu grupas vērtējumā sadarbības modelis ar MK neattaisnoja ieguldītās pūles, jo no valdības nebija pietiekoša pieprasījuma pēc akadēmiskās ekspertīzes, līdzšinējā sadarbība liecināja par šāda pieprasījuma neesamību. Ekspertu grupas skatījumā tā spētu darboties optimāli, ja būtu jāstrādā ar valdības definētiem jautājumiem un rīcībpolitiskām dilemmām, sniedzot atzinumus par to zinātnisko pamatotību vai sociālekonomisko ietekmi. Ekspertu grupa norādīja, ka ekspertu grupas darbība ievirzījies gultnē, kurā grupa, nevis palīdz valdībai pieņemt informētu lēmumu, bet ekspertu paustie viedokļi paši kļūst par politiskā procesa sastāvdaļu⁶³.

PKC koordinētās akadēmiskās vides ekspertu grupas pārstāvis arī Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijā norādīja⁶⁴, ka MK locekļiem un Ministru prezidentam īsti nebija iespējas sagatavot jautājumus ekspertu grupai par to, kas valdībai šķita svarīgi lēmumu pieņemšanas procesā, lai ekspertu grupa varētu sniegt kvalificētu atbildi par to, kā viens vai otrs jautājums vai rīcība var ietekmēt situāciju. Nebija iespējams atbildēt uz valdībai politiski svarīgiem jautājumiem un nebija

iespējams arī Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas piedāvātos scenārijus pārskatīt, mainīt un sagatavot precizētus scenārijus, kurā būtu ņemts vērā ekspertu viedoklis. Ātrums un dialoga trūkums, un reizēm arī Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas negatavība par ekspertu grupas viedokli diskutēt un izvērtēt pēc būtības, bija būtiski iemesli neveiksmīgu lēmumu pieņemšanai valdībā.

Trešajā pandēmijas vilnī saslimstības līmenis strauji auga. Jau pēc nepilnām divām nedēļām 2021.gada 18.oktobrī Ministru prezidents sasauca otru KVP sēdi, kurā vienojās par stingriem ierobežojumiem, tajā skaitā, līdz 2021.gada 15.novembrim noteikt mājsēdi, kas ilgst no plkst. 20.00 līdz plkst. 5.00. Mājsēde un citi stingrie ierobežojumi deva efektu un saslimstības līmenis mazinājās, tādēļ pēc mājsēdes varēja atcelt stingros ierobežojumus, bet tika saglabāti iepriekš noteiktie ierobežojumi, ka visas darbības klātienē notiek "zaļajā režīmā", izņemot kritiski nepieciešamos pakalpojumus⁶⁵.

Covid-19 pandēmijas trešajā vilnī jaunas darba grupas pandēmijas pārvaldībai netika veidotas, bet attiecības starp līdz šim izveidotajām darba grupām un institūcijām, kā arī lēmumu pieņemšanas sistēma, salīdzinot ar iepriekšējiem pandēmijas vilņiem, jo īpaši pirmo pandēmijas vilni, mainījās. Covid-19 pandēmijas trešajā vilnī vēl vairāk pieauga Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas nozīme priekšlikumu Covid-19 ierobežošanai koordinēšanā un apspriešanā pirms to izlemšanas MK sēdēs. Covid-19 ierobežošanas stratēģiskās vadības grupas sēdes praktiski vairs nenotika, pēdējā sēde notika 2021.gada 2.septembrī un vadības grupā pārstāvētās NVO piedalījās jautājumu apspriešanā Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas sēdēs.

Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas sēdes trešajā pandēmijas vilnī bija kļuvušas par vēl plašāku diskusiju vietu un vēl nepiemērotāku formātu krīzes pārvaldības risinājumu sagatavošanai, aizvien grūtāk bija panākt kompromisu plašā dalībnieku skaita dēļ, kas mēdza pārsniegt pat 70 dalībniekus. Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas sēdē Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas darba process tika raksturots kā pārāk iesaistošs un lēns, kurā piedalījās valsts sekretāri, eksperti no ministrijām, sociālie partneri u.c. Tika meklēti politiskie kompromisi, kas nozīmēja to, ka diskusiju process bija ļoti ilgs⁶⁶. Jau otrajā vilnī iezīmējās resoriskās intereses, proti, katra nozare centās panākt, lai tai būtu pēc iespējas mazāki ierobežojumi, un šī tendence turpinājās un vēl vairāk pieauga arī trešajā vilnī.

Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas sēdes trešajā pandēmijas vilnī bija kļuvušas par vēl plašāku diskusiju vietu un vēl nepiemērotāku formātu krīzes pārvaldības risinājumu sagatavošanai.

Covid-19 pandēmijas ierobežošanas un seku mazināšanas rīcības pandēmijas vilņu laikā no 2021.gada augusta līdz 2022.gada maijam novērtējuma Latvijā ziņojumā⁶⁷ darbs Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupā raksturots kā viedokļu izteikšanas un sīku detaļu regulējumā izstrādes vietu, sajaucoties stratēģisku un operacionālu jautājumu risināšanai. Ziņojumā norādīts, ka Starpinstitūciju darbības

koordinācijas grupā ministriju pārstāvji nāca ar konkrētiem ministriju politiskās vadības uzdevumiem un uzstādījumiem, līdz ar to tās darbības ietvaros bija novērojama Veselības ministrijas un citu ministriju, īpaši Ekonomikas ministrijas, konfrontācija attiecībā uz plānojamo valdības rīcību. Tādējādi nebija iespējams kopīgs dažādu nozaru ekspertu darbs rīcības scenāriju izstrādei, bet tā vietā katra ministrija un katra nozare centās panākt pēc iespējas mazākus ierobežojumus.

Ziņojumā⁶⁸ arī uzsvērtas Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas netipiski plašās pilnvaras un neskaidrā lēmumu pieņemšanas procedūra, jo nebija skaidri definēts process, kā politiskajā līmenī tiek identificēts diskutējamo jautājumu kopums, kas būtu izskatāms Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupas sēdēs, lai tālāk jautājumus virzītu lēmumu pieņemšanai MK sēdē, kā arī jautājumu varēja neskatīt MK sēdē, ja nebija panākta vienošanās Starpinstitūciju darbības koordinācijas grupā vai grupa šo jautājumu nebija skatījusi.

Pirmos Omikrona paveida gadījumus Latvijā konstatēja 2021.gada 4.decembrī⁶⁹, bet 2022. gada 6.janvārī veselības ministrs paziņoja, ka sākusies Omikrona paveida strauja izplatīšanās Latvijā.⁷⁰ Trešajā pandēmijas vilnī ārkārtējā situācija valstī turpinājās līdz 2022.gada 28.februārim.

Tādējādi visā Covid-19 pandēmijas laikā turpinājās piemērotākā pandēmijas pārvaldības modeļa meklējumi. Covid-19 pandēmijas pirmā viļņa pārvaldībai Latvijā bija raksturīgi laikus pieņemti lēmumi, Covid-19 infekcijas izplatību apsteidzoši pasākumi un efektīva Covid-19 vīrusa izplatības ierobežošana. Covid-19 pandēmijas otrajam vilnim bija raksturīga reaģējoša rīcības stratēģija – pakāpeniska ierobežojošo pasākumu stiprināšana vai mazināšana, atkarībā no tā, kā attīstās Covid-19 infekcijas izplatība. Savukārt pandēmijas trešajam vilnim bija raksturīga novēlota atbilstošu ierobežojošo pasākumu ieviešana, valdībai sagaidot sabiedrības uzvedības maiņu saistībā ar brīvprātīgas vakcinācijas pret Covid-19 aptveres palielināšanos un ņemot vērā politiku dotos solījumus, ka vakcinētās personas netiks ierobežotas, līdz ar ko Latvija uz laiku kļuva par valsti ar visaugstāko Covid-19 izplatību ne tikai Eiropā, bet arī pasaulē.

Ieteikumi Iekšlietu ministrijai un priekšlikums Ministru prezidentam

Lai skaidri noteiktu CA sistēmā un katastrofu pārvaldīšanā iesaistīto institūciju kompetences katastrofas pārvaldīšanas pasākumu koordinēšanā, vadīšanā un izpildē, novērstu dažādu katastrofu pārvaldīšanā un krīžu vadībā iesaistīto institūciju kompetenču pārklāšanos un lai katastrofas pārvaldīšanas subjektiem noteiktā kompetence katastrofu pārvaldīšanā būtu praktiski īstenojama, Iekšlietu ministrijai veikt izvērtējumu par iesaistīto institūciju atbildības sadalījumu, kompetenču pārklāšanos un to īstenošanas iespējām, un rosināt attiecīgus tiesību aktu grozījumus.

Lai gūtu pārlicību par to, ka ir radīti nepieciešamie priekšnoteikumi sekmīgai katastrofu pārvaldīšanas subjektu kompetences īstenošanai, Iekšlietu ministrijai apzināt informāciju par nozaru ministrijās un pašvaldībās esošajiem cilvēkresursiem un to sagatavotību katastrofu pārvaldīšanas subjektiem noteiktās kompetences

īstenošanai, un pēc vajadzības rosināt veikt nepieciešamos pasākumus šādu priekšnoteikumu izveidei.

Valsts kontrole vērsīsies pie Ministru prezidenta, aicinot izvērtēt iespējas izveidot augsta līmeņa institūciju dekoncentrētās un decentralizētās katastrofu pārvaldīšanas sistēmas koordinācijai, attīstības plānošanai un uzraudzībai, kuras kompetencē varētu būt tādi uzdevumi kā:

- atkarībā no katastrofas lieluma sniegt atbalstu katastrofas pārvarēšanā valdībai, attiecīgajai ministrijai vai pašvaldībai, un pēc vajadzības vadīt un koordinēt vairākas nozares vai visu valsti skarošu katastrofu pārvaldīšanu;
- izveidot mehānismus pastāvīgu un regulāru politiskā līmeņa pārstāvju darba grupu organizēšanai, lai visaptverošās un daudzas nozares skarošās krīzēs starpnozaru konfliktu risināšanā, katastrofas pārvaldīšanas un krīzes pārvarēšanas priekšlikumu izstrādē un apspriešanā darba formātos (pirms lēmumu pieņemšanas) iesaistītu ministrus un Saeimas deputātus;
- izveidot pastāvīgu mehānismu, kā piesaistīt zinātniekus un tehniskos ekspertus, lai katastrofu pārvaldīšanā būtu pieejami zinātnē un ekspertīzē balstīti viedokļi informētu lēmumu pieņemšanai;
- izveidot mehānismus, kā identificēt starpnozaru riskus, veikt identificēto starpnozaru risku novērtējumu un noteikt starpnozaru vai vairāku nozaru katastrofu pārvaldīšanas pasākumus;
- organizēt un nodrošināt katastrofu pārvaldīšanas mācības katastrofu pārvaldīšanā iesaistītajiem subjektiem;
- izvērtēt katastrofu pārvaldīšanā gūtās mācības un atbilstoši gūtajām mācībām sniegt priekšlikumus, lai uzlabotu un aktualizētu katastrofu pārvaldīšanas normatīvo regulējumu, plānošanas dokumentus un CA sistēmu kopumā, kā arī koordinēt un palīdzēt katastrofu pārvaldīšanas subjektiem sagatavot attiecīgu analīzi to kompetences jomās;
- sniegt metodisko atbalstu ministrijām un pašvaldībām to atbildības jomā esošo risku novērtēšanā un nepieciešamo preventīvo, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumu noteikšanā;
- uzraudzīt CA plānu izpildes progresu;
- informēt un izglītēt sabiedrību par CA jautājumiem, kā arī iesaistīt sabiedrību CA plānu izstrādē un risku novērtēšanā, tādējādi stiprinot sabiedrības noturību pret dažādām katastrofām, kā arī pēc iespējas katastrofu pārvaldīšanā iesaistot nevalstiskās organizācijas.

Atsauces

- ¹ OECD "Policy response to coronavirus (Covid-19). Building resilience to the Covid-19 pandemic: the role of center of government", 02.09.2020. Pieejams: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/building-resilience-to-the-covid-19-pandemic-the-role-of-centres-of-government-883d2961/>.
- ² Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanas likuma 6.panta pirmās daļas 7.punkts.
- ³ Veselības ministres KVP 04.02.2020. sēdē sniegtā informācija par esošo situāciju, atbildīgo institūciju gatavību, risku analīzi, paveikto un plānoto rīcību gadījumā, ja reģionā un Latvijā tiek identificēta koronavīrusa klātbūtne. Pieejams: https://www.vuqd.gov.lv/sites/vuqd/files/vm_zinojums_0302201.pdf; KVP 04.02.2020. sēdes protokols Nr.1. Pieejams: <https://www.vuqd.gov.lv/sites/vuqd/files/nenosaukts20pielikums20030291.pdf>.
- ⁴ Valsts katastrofu medicīnas plāns, apstiprināts ar Veselības ministrijas 22.12.2020. rīkojumu Nr.225 "Par Valsts katastrofu medicīnas plāna apstiprināšanu".
- ⁵ KVP 04.02.2020. sēdes protokols Nr.1. Pieejams: <https://www.vuqd.gov.lv/sites/vuqd/files/nenosaukts20pielikums20030291.pdf>.
- ⁶ Valsts operatīvās medicīniskās komisijas 31.01.2020. sēdes protokols. Pieejams: <https://www.vuqd.gov.lv/sites/vuqd/files/2635/download>.
- ⁷ KVP 25.02.2020. sēdes protokols Nr.2. Pieejams: <https://www.vuqd.gov.lv/sites/vuqd/files/kvp20sedes20protokols1.pdf>.
- ⁸ KVP 02.03.2020. sēdes protokols Nr.3. Pieejams: <https://www.vuqd.gov.lv/sites/vuqd/files/kvp2002.03.202020sedes20protokolsnr.31.pdf>.
- ⁹ KVP 12.03.2020. sēdes protokols Nr.5. Pieejams: <https://www.vuqd.gov.lv/sites/vuqd/files/kvp2012.03.2020.20sedes20protokols20nr.51.pdf>.
- ¹⁰ MK 12.03.2020. rīkojums Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (zaudējis spēku 10.06.2020.); pielāgojoties epidemioloģiskajai situācijai, tā darbības laikā tika grozīts 23 reizes, tajā skaitā pagarinot ārkārtējo situāciju kopumā līdz 09.06.2020.
- ¹¹ KVP sekretariāta informatīvais ziņojums "Informācija par turpmākajiem iespējamajiem epidemioloģiskās, sabiedrības drošības un veselības aizsardzības attīstības scenārijiem saistībā ar koronavīrusu Covid-19 Latvijā" (TA-565-IP), izskatīts MK 02.04.2020. sēdē (prot. Nr. 21 11.§). Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/978/download>, KVP iesniegtais "Informatīvais ziņojums par pamatprincipiem un kritērijiem, kuriem iestājoties, varētu lemt par Covid-19 izplatības ierobežošanai ieviesto pasākumu mazināšanu vai atcelšanu", MK 28.04.2020. sēdes protokollēmuma Nr.28 51.§.
- ¹² Ministru prezidenta 16.03.2020 rīkojums Nr.2020/1.2.1.-60 "Par starpinstiūciju darbības koordinācijas grupu".
- ¹³ MK 12.03.2020. rīkojuma Nr.103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" 2.punkts.
- ¹⁴ Ministru prezidenta 16.03.2020. rīkojums Nr. 2020/1.2.1.-62 "Par vadības grupu Covid-19 radīto ekonomisko seku operatīvai novēršanai uzņēmējdarbībā un nodarbināto atbalstam" un Ministru prezidenta 16.03.2020 rīkojums Nr.2020/1.2.1.-60 "Par starpinstiūciju darbības koordinācijas grupu".
- ¹⁵ KVP sekretariāta informatīvais ziņojums "Informācija par turpmākajiem iespējamajiem epidemioloģiskās, sabiedrības drošības un veselības aizsardzības attīstības scenārijiem saistībā ar koronavīrusu Covid-19 Latvijā" (TA-565-IP), izskatīts MK 02.04.2020. sēdē (prot. Nr. 21 11.§). Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/978/download>.
- ¹⁶ KVP sekretariāta iesniegtais informatīvais ziņojums "Informācija par turpmākajiem iespējamajiem epidemioloģiskās, sabiedrības drošības un veselības aizsardzības attīstības scenārijiem saistībā ar koronavīrusu Covid-19 Latvijā", izskatīts MK 02.04.2020. sēdē.
- ¹⁷ KVP iesniegtais "Informatīvais ziņojums par pamatprincipiem un kritērijiem, kuriem iestājoties, varētu lemt par Covid-19 izplatības ierobežošanai ieviesto pasākumu mazināšanu vai atcelšanu", MK 28.04.2020. sēdes protokollēmuma Nr.28 51.§.
- ¹⁸ KVP iesniegtais "Informatīvais ziņojums par pamatprincipiem un kritērijiem, kuriem iestājoties, varētu lemt par Covid-19 izplatības ierobežošanai ieviesto pasākumu mazināšanu vai atcelšanu", MK 28.04.2020. sēdes protokollēmuma Nr.28 51.§.
- ¹⁹ Informatīvais ziņojums "Par tiesisko ietvaru pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas, lai nodrošinātu nepieciešamo ilgtermiņa ierobežojumu saglabāšanu un elastīgu kārtību epidemioloģiskai drošībai un veselības nozares noturībai" (izskatīts MK 14.05.2020. sēdē (prot. Nr.33 15.§, ierobežota pieejamība)). Pieejams: <https://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40487461>.
- ²⁰ Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 4.pants.
- ²¹ MK 06.11.2020. rīkojuma Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (zaudējis spēku 07.04.2021.) 2.punkts.
- ²² Nacionālās drošības likuma 23.2 pants.
- ²³ Intervija ar Kasparu Bērziņu, Veselības ministra padomnieku rīcīpolitikas jautājumos 2022.gada 7.septembrī.
- ²⁴ Intervija ar Kasparu Bērziņu, Veselības ministra padomnieku rīcīpolitikas jautājumos 2022.gada 7.septembrī.
- ²⁵ Ministru prezidenta 10.07.2020. rīkojuma Nr. 2020/1.2.1.-84 "Par starpinstiūciju darbības koordinācijas grupu" 1.punkts.
- ²⁶ MK 06.11.2020. rīkojuma Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (zaudējis spēku 07.04.2021.) 2.punkts.
- ²⁷ Ministru prezidenta 10.07.2020. rīkojuma Nr. 2020/1.2.1.-84 "Par starpinstiūciju darbības koordinācijas grupu" 3.punkts.
- ²⁸ Covid-19 pandēmijas ierobežošanas un seku mazināšanas rīcības pēdējo divu pandēmijas viļņu laikā novērtējuma Latvijā ziņojuma sākotnējās versijas prezentācijas pasākumā pausts viedoklis, Rīgā, 2022.gada 29.jūlijā.
- ²⁹ Ministru prezidenta 07.05.2019. rezolūcija 2019-1.1.1./16-16.
- ³⁰ Valsts kontroles pārstāvju 09.12.2021. intervija ar PKC vadītāja vietnieku un Attīstības uzraudzības un novērtēšanas nodaļas vadītāju.

- ³¹ Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai izmeklētu Latvijas valdības kļūdaino rīcību Covid-19 pandēmijas pārvarēšanas procesā, kā arī nosauktu to politisko amatpersonu vārdus, kuras izraisījušas neatgriezeniski negatīvas sekas Latvijai, 20.07.2021. sēdes protokols. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/livs/saeimasnotikumi.nsf/0/872D326E30082FE0C2258714002199E6?OpenDocument&srcv=dt>
- ³² Covid-19 pandēmijas ierobežošanas un seku mazināšanas rīcības pēdējo divu pandēmijas vilņu laikā novērtējuma Latvijā ziņojuma projekts, 2022.gada jūlijā.
- ³³ MK 27.10.2020. protokollēmuma Nr.64, §3, 3.punkts. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2020-10-27>.
- ³⁴ Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 8.panta pirmās daļas 1.punkts, Nacionālās drošības likuma 23.2 panta pirmā daļa.
- ³⁵ Nacionālās drošības likuma 23.3 pants, MK 18.01.2011. noteikumu "Krīzes vadības padomes nolikums" 1.punkts.
- ³⁶ MK 06.11.2020. rīkojuma Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (zaudējis spēku 07.04.2021.) 2.punkts, MK 2021.gada 9.oktobra rīkojuma Nr. 720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (zaudējis spēku 01.03.2022.)2.punkts.
- ³⁷ Nacionālās drošības likuma 23.4 pants.
- ³⁸ Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 6.panta pirmās daļas 7.punkts, 1.panta 4. un 15.punkts.
- ³⁹ MK 12.03.2020. rīkojuma Nr.103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" 2.punkts, MK 06.11.2020. rīkojuma Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (zaudējis spēku 07.04.2021.) 2.punkts, MK 2021.gada 9.oktobra rīkojuma Nr. 720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu"(zaudējis spēku 01.03.2022.)2.punkts.
- ⁴⁰ Ministru prezidenta 16.03.2020 rīkojums Nr.2020/1.2.1.-60 "Par starpinstitūciju darbības koordinācijas grupu". Ministru prezidenta, 10.07.2020. rīkojums Nr. 2020/1.2.1.-84 "Par starpinstitūciju darbības koordinācijas grupu".
- ⁴¹ Ministru prezidenta 16.03.2020. rīkojums Nr. 2020/1.2.1.-62 "Par vadības grupu Covid-19 radīto ekonomisko seku operatīvai novēršanai uzņēmējdarbībā un nodarbināto atbalstam", MK 27.10.2020. protokollēmuma Nr.64, §3, 8.punkts.
- ⁴² Stratēģijā par nepieciešamo pasākumu kopumu Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldīšanai 2021.gadam sniegtā informācija (MK 09.02.2021. protokollēmuma Nr.14, 8.§). Pieejams: <https://tap.mk.gov.lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2021-02-09;> <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40498089&mode=mk&date=2021-02-09>.
- ⁴³ Stratēģija par nepieciešamo pasākumu kopumu Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldīšanai 2021.gadam sniegtā informācija (MK 09.02.2021. protokollēmuma Nr.14, 8.§).
- ⁴⁴ PKC koordinē ekspertu darbu valdības rīcības scenāriju izvērtēšanā Covid-19 krīzē. Pieejams: <https://pkc.gov.lv/index.php/lv/aktualit%C4%81tes/pkc-koordine-ekspertu-darbu-valdibas-ricibas-scenariju-izvertesana-covid-19-krize>, skatīts 02.02.2022.
- ⁴⁵ Stratēģijā par nepieciešamo pasākumu kopumu Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldīšanai 2021.gadam sniegtā informācija (MK 09.02.2021. protokollēmuma Nr.14, 8.§). Pieejams: <https://tap.mk.gov.lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2021-02-09;> <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40498089&mode=mk&date=2021-02-09>.
- ⁴⁶ Valdība un sociālie partneri vienojas par vēl ciešāku sadarbību Covid-19 pandēmijas pārvarēšanai. Pieejams: <https://www.delfi.lv/news/national/politics/valdiba-un-socialie-partneri-vienojas-par-vel-ciesaku-sadarbibu-covid-19-pandemijas-parvaresanai.d?id=52922907>, skatīts 02.02.2022.
- ⁴⁷ PKC koordinē ekspertu darbu valdības rīcības scenāriju izvērtēšanā Covid-19 krīzē. Pieejams: <https://pkc.gov.lv/index.php/lv/aktualit%C4%81tes/pkc-koordine-ekspertu-darbu-valdibas-ricibas-scenariju-izvertesana-covid-19-krize>, skatīts 02.02.2022.
- ⁴⁸ Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai izmeklētu Latvijas valdības kļūdaino rīcību Covid-19 pandēmijas pārvarēšanas procesā, kā arī nosauktu to politisko amatpersonu vārdus, kuras izraisījušas neatgriezeniski negatīvas sekas Latvijai 20.07.2021. sēdes protokols. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/livs/saeimasnotikumi.nsf/0/872D326E30082FE0C2258714002199E6?OpenDocument&srcv=dt>
- ⁴⁹ Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai izmeklētu Latvijas valdības kļūdaino rīcību Covid-19 pandēmijas pārvarēšanas procesā, kā arī nosauktu to politisko amatpersonu vārdus, kuras izraisījušas neatgriezeniski negatīvas sekas Latvijai 29.10.2021. sēdes protokols (Rīgas Stradiņa universitātes asociētā profesora sniegtā informācija). Pieejams: <https://titania.saeima.lv/livs/saeimasnotikumi.nsf/0/1582E4FD50FF310BC225877B003F30DC?OpenDocument&srcv=d>
- ⁵⁰ Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai izmeklētu Latvijas valdības kļūdaino rīcību Covid-19 pandēmijas pārvarēšanas procesā, kā arī nosauktu to politisko amatpersonu vārdus, kuras izraisījušas neatgriezeniski negatīvas sekas Latvijai 29.10.2021. sēdes protokols (Rīgas Stradiņa universitātes asociētā profesora sniegtā informācija). Pieejams: <https://titania.saeima.lv/livs/saeimasnotikumi.nsf/0/1582E4FD50FF310BC225877B003F30DC?OpenDocument&srcv=d>
- ⁵¹ Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai izmeklētu Latvijas valdības kļūdaino rīcību Covid-19 pandēmijas pārvarēšanas procesā, kā arī nosauktu to politisko amatpersonu vārdus, kuras izraisījušas neatgriezeniski negatīvas sekas Latvijai 20.07.2021. sēdes protokols (PKC vadītāja vietnieka sniegtā informācija). Pieejams: <https://titania.saeima.lv/livs/saeimasnotikumi.nsf/0/872D326E30082FE0C2258714002199E6?OpenDocument&srcv=dt>
- ⁵² OECD "Scientific Advice During Crises. Facilitating Transnational Co-operation and Exchange of Information", 22.10.2018. Pieejams: <https://www.oecd.org/governance/scientific-advice-during-crises-9789264304413-en.htm>.
- ⁵³ Crisis management coordination and capacities. European Public administration country knowledge. European Commission, Directorate-General for Structural Reform Support (DG REFORM), October 2020, 13.lp.
- ⁵⁴ Intervijas ar Ādažu novada pašvaldības pārstāvjiem 2022.gada 31.janvārī, ar Jelgavas valstspilsētas pārstāvjiem 2022.gada 28.janvārī un ar Saldus novada pašvaldības pārstāvjiem 2022.gada 25.janvārī.
- ⁵⁵ MK 24.03.2021. noteikumi Nr.180 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumos Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai"", MK 28.09.2021. noteikumi Nr. 662 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai".
- ⁵⁶ Intervija ar Saldus novada pašvaldības pārstāvjiem 2022.gada 25.janvārī un ar Ādažu novada pašvaldības pārstāvjiem 2022.gada 31.janvārī.

- ⁵⁷ Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (ECDC) veiktais riska novērtējums "Threat Assessment Brief: Implications for the EU/EEA on the spread of the SARS-CoV-2 Delta (B.1.617.2) variant of concern". Pieejams: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/threat-assessment-emergence-and-impact-sars-cov-2-delta-variant>.
- ⁵⁸ Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai izmeklētu Latvijas valdības kļūdaino rīcību Covid-19 pandēmijas pārvarēšanas procesā, kā arī nosauktu to politisko amatpersonu vārdus, kuras izraisījušas neatgriezeniski negatīvas sekas Latvijai, 29.10.2021. sēdes protokols (PKC vadītāja vietnieka sniegtā informācija). Pieejams: <https://titania.saeima.lv/livs/saeimasnotikumi.nsf/0/1582E4FD50FF310BC225877B003F30DC?OpenDocument&srcv=d>.
- ⁵⁹ MK 07.07.2021. rīkojums Nr.491 "Par Vakcinācijas aptveres palielināšanas plānu pret Covid-19 infekciju".
- ⁶⁰ MK 28.09.2021. noteikumi Nr.662 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai".
- ⁶¹ PKC koordinētās akadēmiskās vides ekspertu grupas 01.10.2021. paziņojums par tuvojošos krīzi saistībā ar Covid-19 saslimstības pieaugumu un nepieciešamo rīcību. Pieejams: <https://juristavards.lv/zinas/279616-ekspertu-grupas-pazinojums-par-tuvojosos-krizi-saistiba-ar-covid-19-saslimstibas-pieaugumu-un-nepiec/>, skatīts 12.11.2021.
- ⁶² KVP 05.10.2021. – 08.10.2021. sēžu darba kārtībai pievienotie materiāli un protokols Nr.1. Pieejams: <https://www.vuqd.gov.lv/lv/krizes-vadibas-padomes-2021gada-sedes>; <https://www.mk.gov.lv/lv/jaunums/karins-sasauc-krizes-vadibas-padomi-par-situaciju-slimniskas-pandemijas-covid-19-del>, skatīts 12.11.2021.
- ⁶³ PKC koordinētās akadēmiskās vides ekspertu grupas 11.10.2021. paziņojums par savas darbības apturēšanu. Pieejams: <https://lvportals.lv/dienaskartiba/333432-akademiskas-vides-ekspertu-grupas-pazinojums-par-savas-darbibas-apturesanu-2021>, skatīts 12.11.2021.
- ⁶⁴ Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai izmeklētu Latvijas valdības kļūdaino rīcību Covid-19 pandēmijas pārvarēšanas procesā, kā arī nosauktu to politisko amatpersonu vārdus, kuras izraisījušas neatgriezeniski negatīvas sekas Latvijai 29.10.2021. sēdes protokols (PKC vadītāja vietnieka sniegtā informācija). Pieejams: <https://titania.saeima.lv/livs/saeimasnotikumi.nsf/0/1582E4FD50FF310BC225877B003F30DC?OpenDocument&srcv=d>
- ⁶⁵ MK 11.11.2021. rīkojums Nr. 828 "Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 9. oktobra rīkojumā Nr. 720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu"" (zaudējis spēku 01.03.2022.).
- ⁶⁶ Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai izmeklētu Latvijas valdības kļūdaino rīcību Covid-19 pandēmijas pārvarēšanas procesā, kā arī nosauktu to politisko amatpersonu vārdus, kuras izraisījušas neatgriezeniski negatīvas sekas Latvijai 29.10.2021. sēdes protokols (PKC centra vadītāja vietnieka sniegtā informācija). Pieejams: <https://titania.saeima.lv/livs/saeimasnotikumi.nsf/0/1582E4FD50FF310BC225877B003F30DC?OpenDocument&srcv=d>
- ⁶⁷ Covid-19 pandēmijas ierobežošanas un seku mazināšanas rīcības pēdējo divu pandēmijas viļņu laikā novērtējuma Latvijā ziņojuma projekts, 2022.gada jūlijā.
- ⁶⁸ Covid-19 pandēmijas ierobežošanas un seku mazināšanas rīcības pēdējo divu pandēmijas viļņu laikā novērtējuma Latvijā ziņojuma projekts, 2022.gada jūlijā.
- ⁶⁹ LSM.lv Ziņu redakcija, Kincis J., Kinca A. "E. Gulbja laboratorijā 5. decembrī konstatēti divi gadījumi, kad pacienti inficējušies ar Covid-19 omikrona variantu, informēja uzņēmumā". Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/laboratorija-latvija-atklati-divi-covid-19-omikrona-varianta-gadijumi.a433192/>, skatīts 06.12.2021.
- ⁷⁰ LSM.lv Ziņu redakcija, LTV "Pavļuts: Covid-19 vīrusa omikrona paveida strauja izplatība Latvijā ir sākusies" (06.01.2022.). Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/pavluts-covid-19-virusa-omikrona-paveida-strauja-izplatiba-latvija-ir-sakusies.a437679/>, skatīts 06.01.2022.